J&T BANKA NOVINY | květen 2022

J&T 98

Inflace a Fed klíčem k trhům

strana 6

Legislativa kolem svěřenských fondů čeká na dokončení

strana 14

Jiří Příhoda obrátil Galerii Rudolfinum naruby

strana 22

Igor Kováč: Ekonomika se dost možná nachází ve zlomovém bodě

Ekonomika vstoupila do nelehkých časů. Po zásahu koronavirové pandemie se nacházíme v době vysoké inflace, drahých surovin a bohužel i válečného konfliktu na Ukrajině. I přesto se J&T Bance podařilo uzavřít loňský rok s pozitivními čísly a skvělé výsledky zopakovat i v prvním kvartálu letošního roku.

strana 4

Negativní vývoj důvodem pro ústup z akciových pozic

Výsledková sezóna ve světě pomalu doznívá, konec ukrajinského konfliktu, a tedy i nejistot na trzích, je zatím v nedohlednu a vyšší úrokové sazby tlačí na výnosy státních dluhopisů. Tak by se dalo v krátkosti shrnout aktuální dění.

Zvýšená inflace je v globálním měřítku důvodem pro centrální banky, aby svou monetární politiku otočily z uvolněné na restriktivní. Současně očekávání, že zvýšená inflace přetrvá delší dobu a tím i vyšší základní úrokové sazby tlačí na výnosy státních dluhopisů. Vyšší výnosy jsou pak nepříznivou informací pro hodnocení aktiv. Především riziková aktiva jsou pak pod prodejním tlakem, který odpovídá zvýšené míře návratnosti, kterou investoři začínají požadovat vzhledem k rostoucím základním úrokovým sazbám a stahováním dříve dodávaných peněžních prostředků centrálními bankami. Tento efekt může mít dlouhodobější charakter a být důvodem pro prodejní tlak na rizikových aktivech.

V případě akcií je pak důležité, aby firmy v prostředí zvýšené inflace dodávaly vyšší růst zisků, než je růst inflace. Tato podmínka se aktuálně vzdaluje vzhledem k očekávání snížení ekonomického růstu nejen z důvodu růstu sazeb, ale i z důvodu vývoje v Číně a na Ukrajině, které narušují dodavatelské řetězce a tím i ekonomický vývoj v globálním měřítku.

JAK POSKLÁDAT PORTFOLIO

Klasická investiční poučka hovoří o tom, že úspory se mají vhodně rozkládat mezi výnosové a stabilizační typy investic. Typickou výnosovou složkou jsou akcie, klasickou stabilizační částí portfolia bývaly konzervativní dluhopisy. Použití minulého času u dluhopisů není náhodné. Po letech nulových (a někde i záporných) úrokový sazeb vystoupaly ceny státních a konzervativnějších podnikových dluhopisů do takových výšin, že již nenabízely do budoucna téměř žádné další zhodnocení.

V případě, že se právě nedaří výnosové složce portfolia, spoléhá se investor na dluhopisy, že výkyvy budou aspoň částečně kompenzovat. V případě, že investor nakoupil dluhopis s minimální úrokovou sazbou, nebylo se ovšem v takovém případě o co opřít. Mnozí investoři tedy pochopitelně od konzervativních dluhopisů odcházeli a nadále je kupovaly převážně instituce, které k tomu nutila finanční regulace, a ve velkém je nakupovaly i některé centrální banky. Soukromí investoři využívali v posledních letech ve větší míře nedokonalé náhražky. „Hotovost na účtech slouží jako rezerva, ale není schopna kompenzovat ztráty jinde. Rizikovější dluhopisy nebo realitní investice jsou někde na pomezí výnosu a stabilizace, v případech vážnějších ekonomických turbulencí mohou také utrpět, a nejsou tedy typickým vyvažovacím faktorem v portfoliu," říká portfolio manažer Martin Kujal.

V Česku se úrokové sazby už téměř rok zvyšují a v důsledku toho se výnosy českých státních dluhopisů dostaly až na úrovně mezi 4 a 5 % ročně. „Zdá se to být málo ve srovnání s aktuální dvoucifernou inflací, ale podle našeho názoru už se vrátil čas postupně konzervativní dluhopisy opět do portfolií zařadit. Takto vysoká inflace nebude přetrvávat donekonečna a po návratu k inflačnímu cíli České národní banky ve výši 2 % nebude 5% zhodnocení u konzervativního instrumentu vůbec k zahození," uvádí Martin Kujal. Jakmile jednou začnou úroky opět klesat, přinese takový dluhopis i pěkné kapitálové zhodnocení. Při poklesu výnosů například o 2 % se cena desetiletého státního dluhopisu může vyšplhat o zhruba 15 %.

KVĚTNOVÝ VÝHLED

I pro květen bude významným tématem ukrajinský konflikt. Bude nadále platit, že jakékoliv smírné kroky vedoucí ke klidu zbraní by trh oceňoval v prvotní reakci pozitivně. A naopak zostření bojů, oznámení

Upozornění / Informace a propagační sdělení uvedená v J&T NOVINÁCH nejsou analýzami investičních příležitostí ani investičními doporučeními, nejsou ani veřejnou nabídkou na koupi či úpis investičních nástrojů ve smyslu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, stejně tak nepředstavují nabídku k nákupu či prodeji investičních nástrojů. Výkonnost v minulosti ani očekávaná výkonnost v budoucnosti nejsou spolehlivým ukazatelem skutečné budoucí výkonnosti. Očekávaná budoucí výkonnost je založena na předpokladech, které nemusí nastat. Investoři jsou povinni se o výhodnosti investic do jakýchkoli investičních nástrojů rozhodovat samostatně, a to na základě náležitého zvážení ceny, případného nebezpečí a rizik, jejich vlastní investiční strategie a finanční situace. S investováním je spojeno riziko kolísání aktuální hodnoty investované částky a výnosů z ní a není tak zaručena návratnost částky původně investované. Pro kalkulaci čistého výnosu musí investor zohlednit poplatky placené dle platného ceníku. Zdanění závisí na osobních poměrech investora a může se měnit. Na www.jtbank.cz jsou zveřejněny dokumenty podrobně popisující charakter, výhody a rizika související s produkty (prospekt, statut, klíčové informace pro investory,...) a informace o pobídkách ve vztahu k poskytování investičních služeb Bankou. **Vydává J&T Banka, a. s.** / editor: Monika Veselá / kontakt: jtnoviny@jtbank.cz / www.jtbank.cz

dalších sankcí či jiných obdobných kroků bude trh vnímat negativně. „Z dlouhodobějšího pohledu se dění na Ukrajině již zapsalo a bude zapisovat do nepříznivého ekonomického vývoje přinejmenším Evropy, resp. do výkonnosti jednotlivých firemních sektorů. Tento faktor je důležité mít na zřeteli při dalším investičním rozhodování," upozorňuje Milan Vaníček, ředitel odboru analýz finančního trhu.

v první kvartálu ještě zasažena pandemií a pak konfliktem na Ukrajině, takže zde budou docházet spíše velmi opatrná čísla, kromě patrně energií. Tedy výsledková sezóna za první kvartál by již neměla být výraznějším impulzem pro akcie, což mohou někteří investoři vnímat jako signál pro ústup z pozic.

„Po velmi negativním vývoji v dubnu ani v květnu nejsou naše očekávání

Stále větší dopady do globální ekonomiky má i postoj Asie, a především Číny, k onemocnění covid-19, tedy jejich nulová tolerance. Výrazné omezení dodavatelských řetězců a uzavření globálních obchodních uzlů se negativně promítá do ekonomické aktivity. Zvýšeným rizikem je hlavně prodlužování zmíněných omezení.

Výsledková sezóna za první kvartál roku 2022 bude ve zbytku května jen doznívat. V USA již zřejmě výrazněji do investorského rozhodování nezasáhne. V Evropě pak ještě proběhne druhá polovina, ale Evropa byla nijak pozitivní. Dřívější faktory jako zvýšená inflace a reakce centrálních bank, resp. rostoucí výnosy, přístup Asie a zejména Číny k pandemii, konflikt na Ukrajině či obezřetná výsledková sezóna budou přetrvávat a budou důvodem pro ústup z akciových pozic," hodnotí situaci Milan Vaníček. ▪

Připraveno analytiky J&T Banky

Z finančních trhů...

data platná k 29. 4. 2022

PODÍLOVÉ FONDY

	CENA PL	ZHODNOCENÍ ZA MĚSÍC	ZHODNOCENÍ ZA ROK	ZHODNOCENÍ OD ZALOŽENÍ P. A.
J&T Money CZK	1,406	−0,5 %	0,2 %	3,6 %
J&T High Yield MM CZ	1,616	−0,8 %	0,6 %	4,2 %
J&T FLEXIBILNÍ	1,459	−1,1 %	−3,9 %	2,5 %
J&T Bond CZK	1,502	−1,3 %	−1,9 %	3,9 %
J&T Opportunity CZK	4,040	−2,2 %	7,6 %	6,5 %
J&T KOMODITNÍ	0,682	2,1 %	34,3 %	−3,3 %
J&T RENTIER Fund A1 – CZK	1,225	0,8 %	6,6 %	6,6 %
J&T DIVIDEND Fund A1 – CZK	1,418	−0,3 %	8,9 %	11,7 %
J&T Life 2025	1,213	−1,9 %	−2,8 %	2,5 %
J&T Life 2030	1,290	−3,2 %	−2,1 %	3,3 %
J&T Life 2035	1,319	−4,1 %	−1,2 %	3,6 %

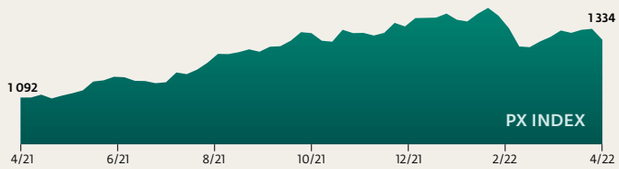

STÁTNÍ DLUHOPISY

		1 MĚSÍC	12 MĚSÍCŮ	5 LET
ČR – 10Y	4,30	42 bp	253 bp	366 bp
Německo – 10Y	0,94	44 bp	120 bp	67 bp
USA – 10Y	2,93	61 bp	139 bp	67 bp

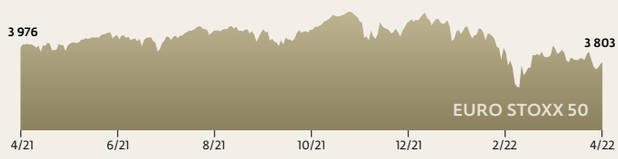

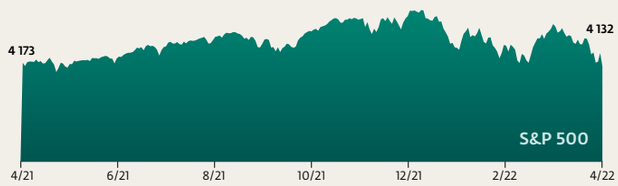

SMĚNNÉ KURZY

		1 MĚSÍC	12 MĚSÍCŮ	5 LET
USD/EUR	1,05	5,0 %	14,0 %	−0,6 %
CZK/EUR	24,6	−0,9 %	5,1 %	−1,8 %
CZK/USD	23,3	−5,5 %	−7,8 %	−1,2 %

KOMODITY

		1 MĚSÍC	12 MĚSÍCŮ	5 LET
Ropa (Brent) – USD/bbl	109	1,3 %	56,6 %	108,3 %
Zlato – USD/oz	1 897	−3,8 %	3,4 %	49,7 %
Měď – USD/t	9 770	−5,3 %	−1,2 %	70,3 %

Ekonomika se dost možná nachází ve zlomovém bodě

Ekonomika vstoupila do nelehkých časů. Po zásahu koronavirové pandemie, která nejenom narušila její růst, ale také ukázala na zranitelnost dodavatelských systémů, se nacházíme v době vysoké inflace, drahých surovin a bohužel i válečného konfliktu na Ukrajině, který vše ještě více umocňuje. I přesto se J&T Bance podařilo uzavřít loňský rok s pozitivními čísly a skvělé výsledky zopakovat i v prvním kvartálu letošního roku. Jak se bance daří, co plánuje a jak nahlíží na aktuální situaci, jsme probírali s Igorem Kováčem, finančním ředitelem a členem představenstva J&T Banky.

Jaký byl pro banku minulý rok?
Po pandemii se vše rozběhlo a nám se podařilo uzavřít rok 2021 se skvělými výsledky. Bilanční suma překročila hranici 203 miliard korun a vlastní kapitál pak hranici 26 miliard. Rok jsme tak nejen díky relativnímu uklidnění situace, ale i kvůli pozitivnímu trendu na finančních trzích uzavřeli se ziskem 2,8 miliardy korun. Na skvělé výsledky se nám podařilo navázat i v prvním kvartálu, a to i přesto, že v jeho průběhu propukla válka a my se museli vypořádat s expozicemi na trzích, které tento konflikt postihl nejvíce.

Jak nahlížíte na současnou situaci na trhu?
Dalo by se to popsat dvěma slovy – nelehká doba. Křehká ekonomika po koronavirovém šoku a lehkém rozjezdu čelí nemalým problémům. Inflace v Česku přesahuje 14 procent a určitě ještě není na svém vrcholu, což znervózňuje nejen trh samotný, ale především investory. Je ale potřeba říct, že inflace není jen českým problémem, velmi podobný trend vidíme také na Slovensku, ve Španělsku nebo třeba v pobaltských zemích. Česká národní banka sice neustále zvyšuje sazby, čímž se snaží brzdit inflaci, ale je nutné si uvědomit, že vysoké sazby na jedné straně pomáhají stáhnout peníze z oběhu, ale na straně druhé negativně ovlivňují hodnotu aktiv a investic. Zároveň dochází k výraznému omezení poskytování úvěrů a půjček v českých korunách.

Očekávám však, že hodnota inflace se bude v druhé polovině roku snižovat, i tak dosáhne za rok 2022 dvouciferné hodnoty. Růst úrokových sazeb se v nejbližší době stabilizuje, a dokonce se nebojím tvrdit, že ve střednědobém horizontu bude postupně docházet k jejich poklesu. Jsme tedy dost možná ve zlomovém bodě, kdy se dá ještě zajistit zajímavý fixní výnos, který zejména u dlouhodobých vkladových a dluhopisových produktů překoná průměrnou inflaci za dané období.

Jak se zvýšení sazeb projevilo na vkladové bázi? Stále patří vklady k top bankovním produktům?
Češi patří stále ke konzervativním investorům, kteří odjakživa slyšeli na jistý úrok a bezpečí v podobě pojištění vkladu. Narůstající sazby samozřejmě podpořily růst úroků u těchto produktů, a je tedy logické, že se tím zvýšila pro určité investory jejich atraktivita. I přesto, že nejsme klasickou retailovou bankou, evidujeme i my značný příliv peněz na účty, ať už termínované, či běžné a spořicí. Meziročně tak vklady narostly o více než 14 miliard a ke konci prvního kvartálu dosáhly úrovně 161,4 miliardy korun.

Příliv vkladů znamená pro banku hledání investičních příležitostí. Jsou vůbec? Je komu půjčovat?
Musím říct, že prozatím máme poptávku po úvěrovém financování a nevypadá to, že by zájem ze strany firem nějak opadal. Významnou změnou je však s ohledem na narůstající sazby zcela logický pokles poptávky po korunovém financování a naopak zvýšený zájem o úvěry v eurech či dolarech. K tomu navíc napomáhá i několik let budovaná bankovní infrastruktura, která financuje projekty nejen na území Česko-Slovenska, ale podporuje také vstup našich klientů na zahraniční trhy. V úvěrovém portfoliu nám tak narůstá podíl úvěrů z jurisdikcí jako je Německo, Rakousko, Velká Británie či USA.

Je ze strany firem také zájem o dluhopisové financování?
Covidové roky moc dluhopisovým emisím nepřály, přece jen na trhu panovala nejistota, proto nás potěšilo, že se trajektorie poptávky po realizaci nových emisí korporátních dluhopisů loni otočila. I když jsme zdaleka nedosáhli takové úrovně jako v letech předchozích, vydali jsme za minulý rok 14 emisí s celkovým upsaným objemem přes 15 miliard. I letošní rok zatím ukazuje, že zájem o dluhopisové financování je, i když bude velmi těžké v této volatilní době najít správný průnik poptávky a nabídkou.

Jak to myslíte?
Investoři v honbě za překonáním inflace za každou cenu moc hledí na výši úroku, tedy hraje pro ně vysokou roli momentální výnos. Málokdo si ale uvědomuje, že inflace v takové výši, jako je nyní, tu pravděpodobné nebude pět let, kdy je nejčastější maturita dluhopisů, a tedy že výnos 7 procent ročně je a bude v budoucnu zajímavý. Očekávat výnosy na dluhopisech ve dvouciferných číslech je nereálné, firmám by se takové financování nevyplácelo. Investoři by možná měli přijmout fakt, že neexistuje aktivum, které by takto vysokou inflaci porazilo. V tuto chvíli je potřeba se zaměřit zejména na to, jak limitovat krátkodobou ztrátu a vytvořit si dobrou pozici pro to, aby na tom šlo profitovat v budoucnu, až dojde k poklesu inflace.

J&T na dluhopisovém trhu výrazně působí, jak se daří dluhopisům, které jste vydávali?
Stejně tak jako u úvěrů i zde sledujeme, jak se projektům daří. A jsem velmi rád, že téměř všechny performují. Bohužel jedna expozice je přímo poznamenaná válkou na Ukrajině, ale i zde věříme, že není vše ztraceno. Máme stále víru v partnera, kterému jsme dluhopisy vydávaly, a pokud už nedojde k nějakým novým zásadním bojům v Kyjevě, přečkají nemovitosti tuto šílenou dobu a přijde ještě jejich čas. Otázkou zůstává, kdy válka skončí a jak dopadne, to vše bohužel ovlivňuje tuto emisi.

Když už jsme se dotkli dluhopisů, jak se dařilo fondům?
I v tomto turbulentním období potvrdily naše fondy své kvality a nezastupitelné místo v portfoliích investorů. Objem majetku ve správě J&T Investiční společnosti se za poslední rok dostal na úroveň téměř 47 miliard korun. Určitě chceme svou pozici v oblasti kolektivního financování posilovat, i proto jsme otevřeli samostatnou investiční společnost na Slovensku a plánujeme nabídnout nejen nové investiční fondy, ale také hledáme možnosti, jak fondové struktury využít pro správu rodinného majetku.

A bavíme-li se o rodině, musím zmínit naši vlajkovou loď J&T ARCH INVESTMENTS. Fond kvalifikovaných investorů, který kopíruje portfolio majitelů a širší rodiny J&T. Loni vstoupil na pražskou burzu a od té doby se řadí k nejlikvidnějším titulům. Jen od června, kdy na burzu vstoupil, se ho zobchodovalo za 6 miliard korun. Investoři o něj mají zájem, a to mě hodně těší. Je vidět, že podíl dlouhodobého zhodnocování majetku v portfoliích investorů roste.

VÝVOJ VLASTNÍHO KAPITÁLU

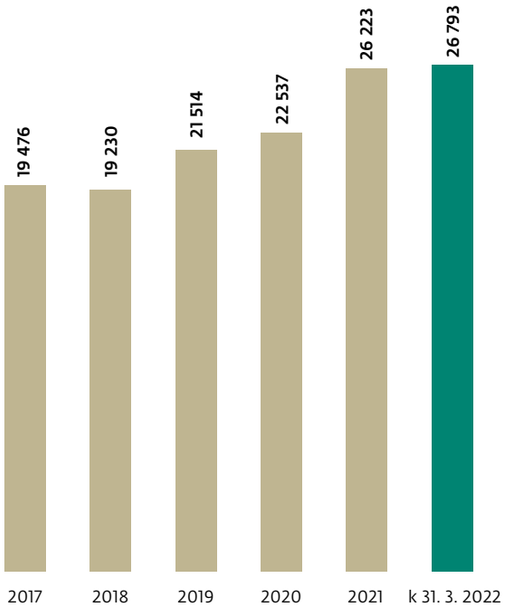

VÝVOJ OBJEMU KLIENTSKÝCH VKLADŮ A ÚVĚRŮ

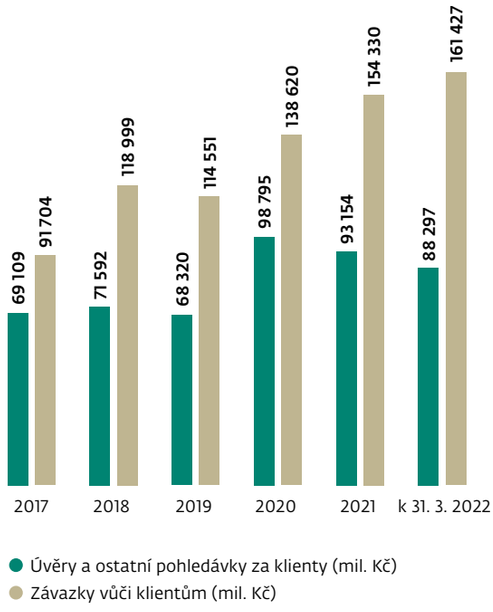

HLAVNÍ EKONOMICKÉ UKAZATELE – KONSOLIDOVANÉ

v mil. Kč	2017	2018	2019	2020	2021	31. 3. 2022
Vlastní kapitál	19 476	19 230	21 514	22 537	26 223	26 793
Vklady od klientů	91 704	118 999	114 551	138 620	154 330	161 427
Úvěry a pohledávky za klienty	69 109	71 528	68 320	98 795	93 154	88 297
Bilanční suma	142 996	150 104	151 722	175 037	203 251	217 040
Zisk po zdanění	2 196	2 076	3 156	1 666	2 804	1 286
Kapitálová přiměřenost	15,98 %	15,31 %	16,48 %	14,96 %	16,21 %	17,10 %*

*Předběžné výsledky

Když už zmiňujete válku na Ukrajině, jak postupujete s opouštěním ruského trhu, které jste oznamovali krátce po zahájení válečného konfliktu?
Naše působení v Rusku jsme začali utlumovat ještě před vypuknutím válečného konfliktu. Vnímali jsme sice velikost a příležitosti ruského trhu, zároveň nás ale rostoucí právní, politická a ekonomická rizika přiměla naši čistou expozici na Rusko zredukovat na de facto nemateriální úroveň. I když momentálně není ruské prostředí k zahraničním investorům příliš přátelské, věřím, že v nejbližších měsících najdeme možnost transparentního exitu. Usilovně na tom pracujeme.

Co plánujete pro letošní rok?
Stále pracujeme na vylepšení digitálních kanálů pro zpříjemnění obsluhy a komunikace. Nicméně pořád chceme zůstat „lidskou" bankou. Právě pandemie a nyní těžká doba ukazuje, jak důležité je mít bankéře, osobní přístup a možnost konzultovat. Privátní bankovnictví a investice se bez poradenství nedají dělat. Abychom mohli klienty lépe provést tímto náročným obdobím, zavedeme investiční poradenství, což nám umožní lépe nastavit portfolia investorů. Ta jsou dle našich dosavadních zkušeností spíše vychýlena od ideálního rozložení směrem ke krátkodobým, cenově nepružným aktivům.

Po zralé úvaze jsme se také rozhodli rozšířit působení na další trh. V průběhu roku tak chceme dokončit přípravy na otevření zahraniční pobočky, která bude připravena od začátku roku 2023 nabízet naše vkladové produkty. Cílem tohoto kroku je především diverzifikace vkladové báze a rozšíření přístupu k eurovým zdrojům.

Letošní rok ale nebude jen o byznyse. I nadále budeme partnerem řady sportovních a kulturních akcí, protože víme, že tyto oblasti pandemie v minulých letech významně zasáhla a peníze od partnerů často rozhodují o tom, zda se daná akce bude moci vůbec uskutečnit. Pokračovat budeme také v podpoře současného umění. V duchu noblesse oblige, tedy přesvědčení, že vznešenost zavazuje, totiž už mnoho let podporujeme projekty, které kultivují, inspirují, ozvláštňují a obohacují zdejší kulturní prostředí. ▪

Igor Kováč

Od počátku své profesní kariéry se pohybuje ve finanční sféře, v oblasti bankovnictví od roku 2000, kdy nastoupil do HypoVereinsbank Slovakia na pozici Senior Controller. V letech 2002 až 2008 působil ve Volksbank Slovensko na pozici ředitele ekonomického odboru. V J&T Bance působí od roku 2008 na pozici finančního ředitele.

Inflace a Fed klíčem k trhům

Americké akcie mají za sebou opravdu ošklivý měsíc. Technologické akcie byly pod výprodejem, za který by se nemusel stydět ani slevový letáček v Lidlu nebo Kauflandu. Až jsem se bál, že dojde na slevu dvě akcie za cenu jedné.

Index Nasdaq odevzdal za měsíc více než −13 %, což je nejhorší propad od roku 2009. I covidový březen byl díky růstu v závěru měsíce pro investory příznivější. S&P 500 taky zkorigovala více, než bychom si všichni přáli.

Naproti tomu evropské akciové trhy tentokrát klesly výrazně méně, mezi −2 až −3 %, když je zde technologický sektor zastoupen minimálně a tituly klasické výrobní ekonomiky měly svůj pokles odbytý v březnu, kdy na ně plně dolehla váha války na Ukrajině. Realita je nyní bohužel taková, že pokud se nestane něco významného, tak se s tím akciové trhy dokázaly naučit žít. Pokud by došlo k mírové dohodě, někdy v budoucnu, bude to bráno jako pozitivní signál, především pro evropské akcie.

Akcie v Číně téměř sekundovaly americkým indexům, tam pro změnu dolů tlačil trh především covid, když nová pandemická vlna sevřela některé oblasti Číny do tvrdého lockdownu a investoři to logicky nepříznivě promítli cenově do akcií.

Abych nebyl až tolik negativní, ošklivý měsíc máme za sebou, nový měsíc před námi, tak z cashové rezervy můžeme pár peněz vyčlenit na nákupy a věřit, že pořekadlo „sell in may a go away v roce 2022 platit nebude. Fed včera doručil očekávané zvýšení sazeb a zatím vyloučil vyšší hike než +0,50 %, a to rozpoutalo nákupní horečku.

FED DO TOHO ŠLÁPL

A začněme znovu americkými akciemi, převážně těmi technologickými. Řada společností v tomto segmentu primárně rostla cenově na trhu na tom, že jim rostly tržby, a na ostatní věci se nějak pozapomínalo. Peníze k investování jak pro firmy, tak pro lidi byly díky nízkým úrokovým sazbám skoro zadarmo. To se ale změnilo a Fed do toho šlápl, ČNB to dokonce z mého pohledu obrazně řečeno přišlápla.

Fakt je prostě ten, že sazby půjdou nahoru, a to se negativně promítá do hodnoty společností obecně, do těch, co si nevydělají ani na suchý chleba však vícenásobně více, protože z čeho mají zaplatit zvýšené úroky? Proto ten pokles hodnoty na akciových trzích – a ono to s sebou spláchne i ostatní společnosti. Jednak proto, že je investoři prodávají, aby vykryli marginy na jiných pozicích, ale také aby získali vůbec nějaké peníze a někdy i nerealizovali tak velké ztráty jako na jiných titulech. K tomu analytici přecení hodnotu společnosti dolů, když budoucí toky diskontují vyšší sazbou než dříve, to je realita. Tolik k poklesu. Nabízí se otázka – je to už dost, už přišel čas kupovat, nebo to nejhorší nás teprve čeká? Co člověk, to názor, každý to vidí jinak. Taky je dobré rozmyslit si, co má smysl kupovat, a co ne.

Výsledky ukazují, že nejméně klesl Apple, když dodal vždy lepší čísla, než se čekalo, generuje hotovost, že by se s ní dala dláždit celá Severojižní magistrála v Praze, a tak je pokles přiměřený, asi jen −10 %. Facebooku se taky věřilo, ale přišla špatná čísla za konec roku 2021 a trh to brutálně ztrestal. Teď už byla čísla za první kvartál 2022 lepší a vidíme obrat směrem nahoru, přes negativní náladu trhů. Investoři se rozlišují, a v období rostoucích úrokových sazeb musí, na ty, co vydělají, i když vydělají méně, a na ty, které to bude jen a jen více bolet. Viz Netflix, kde byla obava, jak to bude se ziskovostí, a tato obava se potvrdila. Proto ten pokles, zreálnění valuace, návrat na zem.

Je tedy čas si akcie vybírat, není to na to, koupit etfko a držet. Když už, tak aspoň kupovat etfko pravidelně a vyprůměrovat si nákupku.

DO ČEHO BYCH INVESTOVAL JÁ

Kvalitní US technologie prostě ničím nenahradíš. Valuačně se dostaly na zajímavé úrovně, jsou schopny dále růst na tržbách i zisku, i když třeba pomaleji než dříve. Provozní marže a tvorba kladného cash-flow jsou v rámci srovnání firem vysoké a sektor klasické ekonomiky při svých fixních nákladech nemá nikdy šanci je dostihnout. To by bylo jako v 60. letech, kdy se říkalo, že socialistické země předeženou Západ – heslem „dohnat a předehnat“. Pak to dopadlo na změnu hesla „neztratit stopu“ a i tu socialistické státy ztratily. Každý si v tomto sektoru může vybrat sám, já sázím především na Facebook a Google.

> **Je čas akcie si vybírat, není to na to, koupit etfko a držet. Když už, tak aspoň kupovat etfko pravidelně a vyprůměrovat si nákupku.**

Pak jsou ke zvážení firmy, které jsou valuačně zajímavé, resp. trhem příznivě naceněné na běžně používaných násobcích, většinou jsou tam nějaká „ale“, která musíte překousnout, resp. věřit, že tato „ale“ zmizí. Za mě třeba španělská Telefónica, ze sektoru farmacie Teva, podobná story je Bayer, na domácím trhu podle mě třeba Komerční banka (ano, přes obavu z recese píši banka) – ta nabízí díky růstu úrokových sazeb v nejbližší době potenciálně zajímavou dividendu. Útlum objemu úvěrů díky růstu sazeb by mohla kompenzovat částečně vyšší marže a úložky do ČNB.

Z dalšího oddílu jsou to podle mě firmy, které jsou něčím specifické, mají hodnotu v sobě, ale uzavřenou v rámci současné situace, a nějaká situace ji odemkne. Z mého pohledu jsou to ČEZ a Volkswagen.

ČEZ je v poměrně jasné situaci – prodává a bude v nejbližší době prodávat za výrazně vyšší ceny, než kdokoliv na trhu čekal. Takový cenový vývoj, co zde máme, prostě byl nepředstavitelný. Vyšší ceny, neříkám tak vysoké jako nyní, budou přetrvávat zřejmě nadále delší dobu, a to díky mixu elektráren hraje ČEZu do karet. Měl by je přetavit v zisk a vyšší dividendy pro roky 2022 a 2023 (výplata o rok později). Rizikem je cenová regulace (doufejme, že regulaci tarifů

není k zahození kus zisku na ČEZu realizovat – já to s přibližně třetinou pozice udělal, zbytek držím dále.

Volkswagen přes problém s čipy a dodavateli z válkou postižené Ukrajiny zatím předvádí solidní čísla – přes nižší produkci dokáže generovat vyšší marže díky prodeji dražších modelů, opravdu EBiTDA marže na tento sektor skočila směrem k maximálním úrovním za poslední roky, co tento segment sleduji. V plánu je prodej cca 15 % výrobce Porsche na trhu v rámci IPO zřejmě letos během podzimu, jde o nejziskovějšího výrobce v rámci koncernu Volkswagen a jeho nacenění překonává více než polovinu hodnoty celého koncernu (někteří píší ještě více). Pokud se IPO povede, v což já věřím, dostane Volkswagen akcie výraznou injekci v podobě ohodnocení celého koncernu a potenciál této akcie vidím v desítkách procent směrem nahoru. Tržní kapitalizace koncernu je nyní pod 200 mld. EUR, o hodnotě celého výrobce Porsche se spekuluje až na úrovni 90 mld. EUR, prodávat se bude cca 15–20 % akcií.

Součástí portfolia by měly být i společnosti, kde vidíme růst v poměrně blízké době, a ne zcela to trh nyní akcentuje. Člověk by měl jít trochu proti tomuto názoru trhu. Třeba sektor cestovního ruchu – Airbnb, TUI, Flughafen Wien. Výsledky Airbnb byly opravdu přesvědčivé a slibují ještě lepší další kvartál. Je možné, že se čistého zisku dočkáme již letos, ne až v roce 2023.

> **Hitem prvních měsíců roku 2022 jsou komodity a komoditní společnosti. Kdo byl long na začátku roku na ropě, ale i dalších komoditách, si nyní mne ruce.**

KOMODITY JSOU HITEM

Hitem prvních měsíců roku 2022 jsou komodity a komoditní společnosti. Kdo byl long na začátku roku na ropě, ale i dalších komoditách, mne si nyní ruce. Otázka je, zda mohou jít ještě dále, nebo se situace otočí. Ani zde to není jednoduché. To, co na „ropácích" držím, si ponechám, neboť marže jsou nyní opravdu skvělé a ceny akcií to plně nereflektují, odvahu navýšit jejich váhu ale nemám. Spíše se soustředíme na věci, kterých by mohl být v blízké době nedostatek, a to i kvůli válce na Ukrajině a sankcím vůči Rusku. Proto dále držíme těžaře uranu Cameco, otevřeli jsme long spekulaci na pšenici WEAT LN, kde jsme inspiraci převzali z našeho Komoditního fondu. To je jedna z možností, jak komodity odehrát, a máte mix komoditního portfolia, které si sami těžko namixujete jako individuální investor.

Pokud si chce někdo zahrát ruletu, možnost popadaných loňských star najde na trhu spoustu. Ale chce to přísnou disciplínu a limitovanou expozici – a to striktně. Za mě v této ruletě jsou už dost nízko akcie Novavaxu, Coinbase, Palantiru, Sofi či Lucidu, ale sám jsem zatím nenašel odvahu si je koupit.

NEŽIJEME JEN BUDOUCNOSTÍ

Je také na čase si přiznat, že nežijeme jen budoucností, protože ji neznáme. Zvlášť když v současné době na nás doléhají samé negativní věci – dva roky covidu, válka na Ukrajině, další a zhoubnější nemoci, než je covid, inflace, peníze ztrácejí na hodnotě, nejistota, co bude a jaké to bude. Proto není na škodu se aspoň na chvíli zastavit a říct si – proč si teď, ne v budoucnu, něco neužít. Jet se někam podívat, něco si koupit, udělat si zkrátka radost. Nemá smysl vše odkládat na příště, protože nevíme, jaké to příště bude. To, co se stalo za poslední dva roky zpět, by 99,99 % z nás nepředkládalo, že se stane. Alespoň já tedy určitě ne.

A na závěr ještě dodávám, co jsme v posledních dnech realizovali v portfoliích my. Nakoupili jsme VW, Airbnb, TUI, Spotify, Teva, RR, WEAT a Erste a prodali jsme Profile Software, Telefónicu a Glaxo. ▪

Michal Semotan
Portfolio manažer
J&T Investiční společnost

Čínský „lockdown“ tlumí růst cen kovů

Technické kovy, jako je měď, nikl nebo hliník, patřily loni i k nejvýnosnějším aktivům. Vysoká poptávka po kovech, které se využívají v elektrotechnickém nebo stavebním průmyslu, posunula jejich ceny na nová mnohaletá maxima. Vysoké ceny kovů a ostatních komodit významně přispívají k rostoucí inflaci.

Dopravní restrikce a uzavření velkých čínských aglomerací kvůli rostoucím případům nákazy covidem-19 vedly k výraznému utlumení ekonomické aktivity a poklesu poptávky po kovech. Zásoby strategických kovů ve světě tak díky slabší poptávce od začátku roku rostou. Čínský „lockdown“ a zvýšené riziko recese v EU tak spustily poměrně prudkou korekci nejen na kovech. Ceny hliníku se propadly ze svých letošních maxim o více než 20 %, přestože jeho produkce v Číně klesla a zhruba 15 % světového jeho exportu pochází Ruska, které je pod sankcemi západního světa. Ceny mědi, která je zásadní komoditou pro tzv. Green Deal, zkorigovaly z březnových maxim o více než 10 % a ztrácejí i od začátku roku.

KOREKCE CEN JAKO INVESTIČNÍ PŘÍLEŽITOST?

Naději na obrat v negativním trendu u cen kovů by mohl přinést avizovaný fiskální stimul v Číně na oživení ekonomiky. Velká část podpůrného balíčku by měla směřovat do investic na infrastrukturu, které jsou spojeny s vyšší spotřebou právě průmyslových kovů. Podpůrně by mohl působit Fed svou umírněnější měnovou politikou v podobě pomalejšího zvyšování úrokových sazeb.

Vysoké ceny komodit a negativní dopad „lockdownu“ podle některých analytiků již způsobily destrukci poptávky. Nicméně mohutné investice do infrastruktury a podpora rychlejšího přechodu na obnovitelné zdroje jako součást snahy o energetickou nezávislost západních ekonomik na Rusku přinesou na trh technických kovů pozitivní impuls. Proto se aktuální pokles u cen kovů jeví spíše jako investiční příležitost než změna rostoucího trendu. ▪

Marek Janečka
Portfolio manažer
J&T Investiční společnost

Indikátory nervozity trhu

Finanční trh je komplexní místo, kde jedna třída aktiv ovlivňuje druhou. A mnohdy je to dluhopisový trh, který vysílá signály pro akciové investory s předstihem.

V eurozóně je různorodý trh vládních dluhopisů a ECB přiznává, že sleduje tzv. spready mezi jednotlivými zeměmi. To je jednoduše rozdíl, za kolik si půjčuje např. italská vláda oproti německé. V období finančního stresu se tyto rozdíly zvětšují, když investoři stahují peníze z jihu do zemí s disciplinovanějšími veřejnými financemi, do Německa. Rozdíl v sazbách desetiletých vládních dluhopisů Itálie a Německa nyní činí cca 1,6 procentního bodu, přičemž se tento rozdíl zvětšuje již několik měsíců – není to o válce na Ukrajině. Odhadem (dle historie) se jeví jako důležité pásmo rozdílu 2 až 2,5 procentního bodu mezi „Italem“ a „Němcem“. V ten moment je na místě začít se připravovat na nové komentáře a akce ECB. Může to být zvolnění tempa utahování měnové politiky nebo třeba speciální program na nákup dluhopisů jihu. Každopádně tyto reakce mají velký potenciál pro akciové pohyby.

V zámoří hraje dluhopisové firemní financování větší roli než v Evropě. Jako jeden z indikátorů stresu v ekonomice je tak zajímavé sledovat úrokovou sazbu firem s ratingem BBB, tj. na spodní hraně tzv. investičního pásma, v porovnání s vládními úrokovými sazbami. Tento rozdíl stoupl cca z jednoho procentního bodu před rokem na nynějších 1,7 procentního bodu. Tento růst se udál navíc za rychlého růstu sazeb samotných státních bondů na zhruba 3 procenta. Z pohledu firem se tak jedná o rychlý a výrazný tlak. Lze předpokládat, že Fed se dívá i zde a je to střípek do mozaiky, zda růst sazeb nezadusí ekonomiku.

Zpravidla se komentuje hlavně zvedání úrokových sazeb centrálními bankami, případně růst sazeb vládních dluhopisů. Avšak těm, které bolí zvedání sazeb nejvíc - firmám a zadluženým ekonomikám, rostou ještě rychleji. To nás vede již delší dobu k opatrnému krátkodobému výhledu na vývoj akciového trhu jako celku. ▪

Marek Ševčík
Portfolio manažer
J&T Investiční společnost

Startuje nový ročník soutěže Vodafone Nápad roku

Největší a nejstarší soutěž pro začínající podnikatele hledá další nadějné projekty. Vodafone Nápad roku dává šanci přihlášeným startupům získat investici až 30 milionů korun bez ohledu na výsledné pořadí. Soutěží se o 300 tisíc v hotovosti a věcné ceny v hodnotě 6,5 milionu korun. J&T Banka je hlavním partnerem soutěže.

Vodafone Nápadroku 2022

PŘIHLAŠOVÁNÍ JE SPUŠTĚNO

Do soutěže se jednotlivci i týmy mohou přihlašovat na stránkách www.napadroku.cz do 14. května. Odborná porota složená z investorů, úspěšných podnikatelů nebo zástupců velkých firem vybere 30 finalistů, kterým se budou osobně společně s mentory věnovat. Slavnostní vyhlášení vítězů letos proběhne 19. září.

Uplynulých čtrnácti ročníků soutěže Vodafone Nápad roku se zúčastnilo přes 2100 podnikatelů, kteří v investicích získali už stovky milionů korun. Řada finálových projektů se následně dokázala prosadit na trzích po celém světě a úspěšně reprezentují novou generaci technologických firem z Česka a Slovenska. Jsou to například společnosti Sense Arena, SprayVision, Spaceti, Resistant AI, Yieldigo, Daytrip, Skinners, aplikace Záchranka, Sharry nebo Apify.

„Těší nás, že jsme se stali jednou z významných zastávek, nebo dokonce odrazových můstků inovativních firem na cestě k úspěchu. Mnohým z nich účast v soutěži pomohla najít investory, partnery, zákazníky nebo zaměstnance. Jak se ukazuje, právě technologické startupy mají ohromný potenciál při ekonomickém i společenském překonávání nejrůznějších krizí, o které v posledních letech není nouze," říká zakladatel soutěže Vodafone Nápad roku Martin Kešner.

Kromě propojení s potenciálními investory získají vybrané týmy také mentoring od expertů z nejrůznějších oblastí od marketingu po IT. Zároveň pak zpětnou vazbu zkušených podnikatelů a v neposlední řadě i pozornost médií. Ti nejlepší získají speciální ceny, jako jsou kredity na služby Amazon Web Services ve výši 200 tisíc dolarů, stánek a placenou účast na mezinárodní konferenci Arch Summit 2022 v Lucembursku nebo tři konferenční tabule Huawei IdeaHub S65 v hodnotě 250 tisíc korun. ▪

Dražila se mince císaře a jeho generála

V pátek 22. dubna uspořádala společnost Macho & Chlapovič v Praze svoji již 28. numismatickou aukci, na které byla dražena řada významných mincí od antiky až po novověk. Těžištěm aukce bylo období 17. století, první československá republika a Slovenský štát. Pozornost se soustředila zejména na dražbu desetidukátu Ferdinanda II. a Albrechta z Valdštejna.

Přenesme se v tomto příspěvku právě do 17. století a podívejme se blíže na životní příběh Ferdinanda II., panovníka, který sehrál významnou roli při formování habsburské říše a jenž byl osudově spjat s vrcholem i koncem hvězdné kariéry Albrechta z Valdštejna. Je třeba si připomenout, že se při líčení osudů těchto dvou mužů přenášíme do velmi pohnuté doby počátku a vrcholu třicetileté války – konfliktu, který pro Evropu znamenal katastrofu srovnatelnou později již jen s oběma světovými válkami.

Příběh císaře Ferdinanda II. je příběhem úspěšného proplutí rozbouřenými vodami třicetileté války, ale také příběhem položení pevných základů podunajské monarchie, na které stavěly další generace habsburských panovníků. Ferdinand II. je v českých dějinách postavou obdařenou temnou aureolou protičeské politiky rekatolizace, ale poodstupme na chvíli od bohemocentrického pohledu na tuto historickou postavu a podívejme se na tohoto habsburského panovníka z perspektivy přinejmenším středoevropské. Vždyť habsburská politika ve střední Evropě minimálně od doby Ferdinanda I., prvního panovníka tohoto rodu na českém trůně, se vyznačovala širokým rozhledem napříč mezinárodními souvislostmi. Bylo to nutné, neboť prvořadým úkolem každého habsburského panovníka bylo udržení a případně rozmnožení jejich říše v evropském kontextu. Lze říci, že habsburská politika nebyla záměrně či zlovolně zaměřena specificky proti Čechům, nýbrž proti komukoli, kdo křížil dynastické zájmy. Pokusíme se například ukázat, že tvrdost, kterou Ferdinand II. prokazoval v zemích českých, si rozhodně nezadala s tvrdostí, se kterou postupoval ve „svých" zemích rakouských.

TVRDÁ REKATOLIZACE

Ferdinand se narodil v létě roku 1578 v Grazu jako druhý syn arcivévody Karla II. Štýrského a v tehdejší rodinné konstelaci jej čekal život vládce Vnitřních Rakous jako jedné z habsburských držav. Dostalo se mu kvalitního, přísně katolického vzdělání mimo jiné na jezuitské univerzitě v Ingolstadtu. Po celý život pak zcela nekompromisně hájil katolický pohled na svět, což se projevovalo v konkrétních krocích jeho politiky.

Po smrti svého otce se Ferdinand v devadesátých letech 16. století dle očekávání stává pánem Vnitřních Rakous (čili rakouských území jižně od Semmeringu). V této velmi neklidné době konfesních a mocenských bojů jde Ferdinandova politika tvrdě v linii rekatolizace již dosti protestantského regionu. S podporou církve a katolické šlechty zřídil komise, které pročesávaly zemi a protestantům dávaly na výběr prakticky pouze mezi návratem do katolické církve a emigrací. K dobru je Ferdinandovi třeba přičíst skutečnost, že rekatolizace probíhá zatím nekrvavou cestou, což v tehdejším kontextu rozhodně nebylo samozřejmostí.

FERDINANDOVA HVĚZDNÁ HODINA

Začátek Ferdinandovy politické dráhy se časově kryje s obdobím panování císaře Rudolfa II. a posléze jeho bratra Matyáše. Hvězdná hodina ve Ferdinandově životní dráze přichází v době, kdy bylo stále méně pravděpodobné, že císař Matyáš bude mít jakéhokoli legitimního potomka. V této situaci se Ferdinand stává implicitním následníkem trůnu a začíná být vtahován do centra habsburské politiky. Je to právě v této době kolem roku 1614, kdy s Ferdinandem navazuje kontakt Albrecht z Valdštejna, který později pro Ferdinanda vítězně vybojuje řadu významných bitev, stane se oporou jeho vlády a dosáhne pozice jedné z nejvlivnějších osob v říši a Evropě.

Vraťme se však ještě zpět na začátek Ferdinandovy kariéry. Po sérii složitých jednání s habsburským mocenským centrem v Madridu, českými stavy a dalšími aktéry se podařilo prosadit Ferdinandovu volbu českým králem v roce 1617 s výhledem na jeho postupné převzetí moci ve všech habsburských državách a na císařskou korunu. Jednalo se o začátek kritického období, neboť v témže roce začala v Praze vzpoura proti habsburské vládě, v roce 1619 umírá císař Matyáš, Morava a Slezsko se spojují se vzbouřenci v Čechách a rakouské dědičné země rovněž zahajují rebelii proti Ferdinandově nástupnictví. Za těchto turbulentních a nevyjasněných poměrů vypadala Ferdinandova budoucnost velmi černě. Ferdinand překvapivě odjíždí do Frankfurtu k císařské volbě, kde vyšlo najevo, že kromě něj na sněmu není žádný vhodný protikandidát. Ferdinand je tedy jednomyslně zvolen císařem Svaté říše římské národa německého a politicky posílen se vrací domů konsolidovat své dědičné země.

Tento úkol se však ukazuje býti značně problematickým – české stavy prohlašují Ferdinanda za zbaveného trůnu a volí na jeho místo falckého kurfiřta Fridricha V. (zvaného později „zimní král"), do Uher vpadne sedmihradský vévoda Gábor Bethlen a Vídeň se zdá být znovu ohrožena

Ferdinand II., zlatý desetidukát z roku 1629 ve špičkové zachovalosti. Mincovna Praha. Vydražen v aukci Macho & Chlapovič v Praze v dubnu 2022 za 170 000 EUR. Tato reprezentativní mince, vzácná a ceněná již v době vzniku, se pochopitelně v peněžním oběhu nikdy neobjevila, ale pojďme se pro zajímavost podívat na peněžní poměry krátce po třicetileté válce. Kvalifikovaný řemeslník jako havíř či tesař měl týdenní plat kolem 60 krejcarů. Nádeník měl týdně 8 krejcarů. Kráva stála kolem 600 krejcarů (tj. 10 zlatých), slepice 5 krejcarů, husa 15 až 17 krejcarů, 60 vajec stálo 15 krejcarů.

Tureckem. To vše v situaci, kdy Ferdinand nedisponoval příliš velkou vojenskou silou. Prokázal však habsburskou schopnost orientovat se v situaci a dohodnout se s klíčovými aktéry na pragmatickém a realistickém postupu. Neznamená to však, že by vždy plně dosáhl svých cílů – císař musel tvrdě vyjednávat a dělat bolestivé politické a majetkové kompromisy i v rámci členů vlastní rodiny.

Například Ferdinandův vlastní bratranec arcivévoda Maxmilián Bavorský, velmistr Řádu německých rytířů, poskytl vojenskou pomoc až teprve po Ferdinandových mnoha významných ústupcích, které bychom se dnes nerozpakovali označit jako vydírání. Maxmiliánova armáda o síle asi 25 tisíc vojáků však Ferdinandovi skutečně pomohla. Rozdrtila Horní Rakousy a donutila tamější povstalce k bezpodmínečné kapitulaci. Následně převzala Maxmiliánova vojska iniciativu v Dolních Rakousích a také zde postupně zlikvidovala centra stavovské opozice. V září 1620 byly rakouské povstalecké stavy zdecimovány a vítězná vojska vytáhla do Čech. Ve stejné době se i česká stavovská vojska pomalu stahovala ku Praze, kde se nakonec na počátku listopadu 1620 střetla se spojenými císařskými oddíly. Krátká a vojensky nepříliš významná bitva na Bílé hoře se stala důležitým symbolickým mezníkem v českém stavovském povstání – povstání nepříliš dobře organizovaném, podfinancovaném a nerozhodně vedeném, jehož vojenská složka byla částečně zničena, ale ještě více demoralizována útěkem krále Fridricha Falckého.

V povstaleckých oblastech v Horních a Dolních Rakousích, Čechách a na Moravě využil Ferdinand porážky stavů k prosazení svých představ o náboženském uspořádání a vztahu mezi panovnickou mocí a stavy, jakož i k rozdrcení jakékoli opozice. V Dolním a Horním Rakousku i v Čechách následují přísné rozsudky především z důvodu zastrašení případných dalších oponentů habsburské moci. Přesto je třeba říci, že počet hrdelních trestů držel Ferdinand poměrně v mezích. Poprava sedmadvaceti českých pánů roku 1621 pro výstrahu proběhla, avšak například na Moravě bylo roku 1622 vyneseno dvacet rozsudků smrti, které však byly všechny změněny v omilostnění. Po pražském hrdelním soudu stačilo symbolicky ukázat nástroje síly, skutečného násilí již nebylo potřeba. Všichni, kdo byli spojeni s povstáním, byli potrestáni především konfiskacemi majetku a peněžitými pokutami. Výsledkem těchto přísných trestních opatření bylo radikální přerozdělení majetku od českého stavovského společenství směrem k loajální české šlechtě, katolické církvi a vojevůdcům císařského vojska. Lidé jako Albrecht z Valdštejna byli zvýhodněni dvojnásob – patřili jednak k českému panskému stavu, jednak

Albrecht z Valdštejna, zlatý desetidukát z roku 1631 ve špičkové zachovalosti. Mincovna Jičín. Vydražen v aukci Macho & Chlapovič v Praze v dubnu 2022 za 360 000 EUR.

k habsburské armádě. Pouhá čtvrtina konfiskátů připadla rodům v českých zemích novým, pocházejícím především z říše, ale i z Itálie a Španělska.

INFLACE A POKLES STŘÍBRA V MINCÍCH

Po rakouské a české fázi habsburské mocenské konsolidace následovaly další válečné akce proti Fridrichovi Falckému, kterému stále zůstávala početná armáda; v letech 1621 až 1623 tedy Ferdinand bojoval o území falckého kurfiřta a jeho sídelní město Heidelberg. V srpnu 1623 byl poslední významný vojenský sbor protestantských knížat poražen a Ferdinand v této chvíli získává jednoznačnou mocenskou převahu. Ta v praxi znamenala konec horno- i dolnorakouské protestantské opozice, zavedení systému jednotné církve a začátek neomezené panovnické vlády.

Válečná léta a majetková restrukturalizace však rakouským i českým zemím přinesly hospodářský kolaps. Ten byl způsoben nebývalou inflací a prudkým snížením objemu stříbra v mincích, jejichž výroba byla císařem pronajata neblaze proslulému mincovnímu konsorciu. Toto konsorcium s účastí Albrechta z Valdštejna, německého bankéře Hanse de Witte a dalších se na tomto mincovním podvodu významně obohatilo; dlužno však poznamenat, že i ve prospěch císaře. V rakouských a českých zemí vyřešil Ferdinand II. měnový kolaps nařízením o nucené devalvaci inflačních peněz – takzvanou mincovní kaládou z konce roku 1623, což přineslo významné zchudnutí obyvatelstva.

FERDINAND JAKO VÁLEČNÍK

V této době začal Ferdinand uplatňovat tvrdou rekatolizaci v rakouských zemích. Podobně jako v Čechách se prvním cílem stala likvidace protestantské inteligence a kněžstva, následovalo podřízení vídeňské univerzity jezuitskému řádu a definitivní zákaz protestantských bohoslužeb ve Vídni a celém okolí. Ferdinand byl však záhy zatažen do tzv. dánské fáze třicetileté války probíhající již mimo habsburské území. Císařovy zájmy na bitevním poli hájí opět Albrecht z Valdštejna.

Zostřující se náboženský útisk a stále vyšší zdanění vyústilo v Horním a Dolním Rakousku k selskému povstání, které nemělo ve středoevropském prostoru obdoby ani rozsahem, ani krutostí jeho potlačení. Bezprostředním podnětem ke vzpouře se stalo dosazení katolického kněze na faru městečka Frankenburg, po kterém došlo k menším potyčkám. Vůdce vzpoury se nepodařilo pochytat, proto bylo náhodně vybráno 34 místních mužů, kteří byli rozděleni do dvojic a hráli kostky. Kdo prohrál, byl pro výstrahu popraven. Účinek poprav byl však zcela opačný a vyústil v masové povstání, které trvalo asi rok a bylo habsburskou mocí s krajním úsilím potlačeno až po nasazení dvou armád a kruté likvidaci všech, kdo byli zapojeni do povstaleckého vedení.

Vojensky a politicky se Ferdinand II. angažoval i v další, tentokrát švédské fázi třicetileté války. V této etapě se konflikt rozrostl do největších rozměrů, a to jak z hlediska teritoriálního, tak i ve smyslu devastačním. Pokračovala válka všech proti všem, pokračovaly regulérní bitvy i bloudění dezorganizovaných ozbrojených band vraždících beze smyslu kohokoli. Válka v poslední fázi nepřinesla nic víc než vylidnění Evropy a poničení podstatných, vesměs nejcivilizovanějších částí kontinentu. Konce války a podpisu slavného Vestfálského míru se však Ferdinand II. nedočkal. Umírá v únoru roku 1637 ve Vídni. Pohřben je v monumentálním mauzoleu vedle katedrály v Grazu a jeho srdce je uloženo v habsburské Hrobce srdcí ve vídeňském augustiniánském kostele.

HODNOCENÍ S ODSTUPEM ČASU

Jak s odstupem čtyř set let hodnotit osobnost Ferdinanda II.? Ve stručnosti zřejmě tak, že svou politikou nevybočoval z linie předchozí generace – Rudolfa II. a Matyáše. Ferdinanda odlišovala od obou předchůdců především jeho nábožensko-politická opatření, která zásadně určila styl vlády této epochy. Byl radikálnější, nekompromisnější a důslednější, a pokud jde o katolickou věc, nakonec také úspěšnější.

Jedná se bezesporu o jednoho z nejméně populárních panovníků na habsburském trůnu. Avšak to nic nemění na skutečnosti, že Ferdinand byl v roce 1617 řádně zvolen za českého krále českými stavy, které dobře věděly, o koho se jedná. Stín Bílé hory a popravy sedmadvaceti českých pánů lpí v naší zemi na Ferdinandovi II. i po staletích. Zaniká tak ale skutečnost, že byl nejen zdatným politikem a obratným diplomatem, ale i lidsky pozoruhodnou osobností. V těžkých časech třicetileté války dokázal prosadit svůj koncept absolutní monarchie a položit základy vnitřní integrace habsburského impéria. Po osobnostní stránce byl Ferdinand překvapivě mírné, dobromyslné a štědré povahy, což kontrastovalo s jeho mocenskými postupy, které jsme již popsali výše. Podle současníků to byl mírný, hovorný člověk, který svým protivníkům, pokud se mu podrobili, snadno odpouštěl. Svoji panovnickou roli bral na rozdíl například od Rudolfa II. velmi vážně a soudobí pozorovatelé hovoří o jeho píli a svědomitosti.

MINCE JAKO INVESTICE

Vzácné historické mince jsou již od doby renesance vyhledávané jak pro svoji krásu a historickou hodnotu, tak pro svoji hodnotu investiční. Lze říci, že vzácná mince, po které je zároveň i vysoká poptávka, může kupujícímu přinést kromě umělecko-historického potěšení také zajímavý výnos. Nicméně stejně jako v případě jiných investičních instrumentů, i zde je nutné uplatňovat zásady opatrnosti, nakupovat s rozmyslem a odborným zázemím. J&T Banka může svým klientům v oblasti investiční numismatiky poskytnout odbornou konzultaci.

DESETIDUKÁT FERDINANDA II.

Přímým svědkem této pohnuté doby a jednou z nejvýznamnějších dražených mincí v této aukci byl desetidukát Ferdinanda II., který byl roku 1629 vyražen v Praze mincmistrem Benešem Hübmerem. Jedná se o velkou zlatou reprezentativní ražbu o hmotnosti 34,5 gramu, která byla určena pro obdarovávání významných osobností a v běžném peněžním oběhu se vůbec nevyskytovala. Finální cena mince byla 170 000 EUR (bez aukčního poplatku).

Vrcholem dubnové aukce byl desetidukát Albrechta z Valdštejna z roku 1631. Mince je zajímavá příběhem Albrechta z Valdštejna, který se stal například frýdlantským či meklenburským vévodou díky válečným úspěchům a pozemkovým spekulacím.

GRANDE ECONOMO ALBRECHT Z VALDŠTEJNA

Dospěli jsme ke konci životního příběhu císaře Ferdinanda II., avšak myslíme-li na třicetiletou válku, většině z nás nevytane na mysli on ani jeho syn, téměř neznámý císař Ferdinand III., nýbrž v první řadě císařský vojevůdce Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna. Jeho osobnost je stejně tak neodmyslitelně spjata s dějinami Habsburků jako později osobnost prince Evžena Savojského.

Albrecht z Valdštejna pocházel z české panské protestantské rodiny, záhy osiřel a byl vychován v protestantském duchu. Těžká doba a tvrdý život v něm kultivovaly jisté rabiátské mravy a bezohlednost, ale i cílevědomost a vyjednávací schopnosti. Jeho cesta vzhůru započala konverzí ke katolicismu, poté se výhodně oženil s o mnoho let starší bohatou vdovou, po které zdědil velký majetek. Jeho druhou ženou se stala Isabela z Harrachu, díky níž získal povýšení do hraběcího stavu. Do císařských služeb tedy vstupoval již dobře vybaven jak společenským statusem, tak i majetkem.

Po vojenských zásluhách v přímém boji proti českým stavům a uherským vojskům se stává vojenským velkopodnikatelem po vzoru italských condottierů. A nikoli pouze jedním z mnoha, nýbrž tím největším a nejúspěšnějším, který se ve službách císaře Ferdinanda II. stává generalissimem a staví mu na vlastní náklady armádu, včetně zásobování a výroby potřebného materiálu. Je zároveň vojevůdcem, diplomatem a manažerem císařských vojsk a jeho píle, pracovní nasazení a organizační schopnosti jsou na svoji dobu zcela výjimečné. Spolu s Valdštejnovou vojenskou mocí roste i jeho vliv u císaře, avšak také počet nepřátel u vídeňského dvora. Po složitém vojensko-politickém vývoji a měnících se spojenectvích a poté, co císařův dluh vůči Valdštejnovi dosáhl astronomické výše, byl Valdštejn úkladně zavražděn skupinou důstojníků věrných císaři.

Rána partyzánou do hrudi ukončila v Chebu v únoru roku 1634 život muže z prostého panského rodu, jenž se vlastními silami vypracoval na celoevropsky významnou osobnost. Nakolik byl do tohoto komplotu zasvěcen císař, nebo zdali dokonce dal sám příkaz k Valdštejnově odstranění, není jasné. Při vědomí tvrdosti Ferdinandova postupu při likvidaci stavovských povstání by však jeho tichý souhlas s likvidací Valdštejnovou byl stěží překvapením… Přiznejme však i skutečnost, že partyzána neprobodla muže kypícího silou a energií. Valdštejn trpěl natolik pokročilým stádiem syfilidy, nemoci vojenských táborů, že by zřejmě brzo skonal i bez vražedného spiknutí.

MINCE JAKO ZNAMENÍ MOCI

Svými současníky byl Valdštejn nazýván „grande economo“ pro svou schopnost zajistit i v těžkých válečných dobách produkci jídla, výzbroje a výstroje pro své armády, včetně systému zásobování až na bojiště. Díky svému postavení získal právo razit vlastní mince, což mělo kromě císaře jen velmi málo subjektů. Mincovny v Jičíně a Zaháni vyráběly pro Valdštejna krejcarové, tolarové i dukátové ražby. Protože surovinové zdroje jeho panství byly omezené, mince se razily z nakoupeného kovu, a výnosnost mincovnictví proto byla zřejmě mizivá. O výnosnost zde však nešlo – pro Valdštejna měly mince s jeho obrazem především reprezentativní a prestižní hodnotu a ukazovaly celé Evropě moc a bohatství svého tvůrce. Nejvyšší nominál a nejcennější mince, kterou Valdštejn razil, byl desetidukát. Právě z jičínské mincovny pochází exemplář desetidukátu dražený na této aukci. Výjimečně dobře zachovaná mince o váze 34,5 gramu zlata s ražebním leskem v plochách se prodala za rekordních 360 000 EUR. ▪

Jaroslav Němec
Privátní bankéř
J&T Banky

Jak na předávání majetku

Legislativa kolem svěřenských fondů čeká na dokončení

S příchodem svěřenských fondů v roce 2014 se zvýšil zájem i o nadace a nadační fondy pro účely správy a držení rodinného majetku. Ještě téhož roku vyvstalo v této problematice mnoho dotazů, které ukazovaly na oblasti, jež nebyly daňovou legislativou dostatečně upraveny. Na její finalizaci se stále pracuje.

V první části článku se podíváme na svěřenské fondy, nadace a nadační fondy (dále souhrnně Fondy) z pohledu aktuálního práva. Širší veřejnost je bohužel zatím zná zejména přes skandály z vysoké politiky. Řada lidí je proto vnímá pouze jako nástroje pro ukrývání peněz. „Je to škoda, protože správně nastavený Fond dokáže významně a všestranně zefektivnit mezigenerační předání rodinného podnikání i tam, kde jsou rodiny teprve na počátku budování rodinného bohatství. A to už jen tím, že do diskuze o budoucím vedení rodinného podnikání zapojí všechny členy rodiny," popisuje nesporné výhody Jiří Šmatlák, partner advokátní kanceláře BDO Legal.

O FORMĚ ROZHODUJE ÚČEL

Obecně platí, že ne všechny varianty Fondů jsou vhodné pro každého. Rodiny, a samozřejmě jejich poradci, by měli při výběru konkrétního majetkového uspořádání myslet na celou řadu důsledků, kterými jim může necitlivě nastavený Fond v budoucnu znepříjemnit život i jejich podnikání. „Ačkoliv se Fondy stále více stávají věcí prestiže, je na prvním místě třeba zvážit, zda je účelem zaváděné struktury majetek zachovat a rozmnožit pro příští generace, nebo ho naopak postupně rozdat," upozorňuje Jiří Šmatlák.

Pokud je jedním z cílů zakladatele podpora širší komunity, měl by se poohlížet spíše po nadaci či nadačním fondu, stejně tak jestliže chce docílit co nejvyšší míry transparentnosti. Naopak svěřenský fond se díky své rigiditě hodí pro rodiny, které chtějí majetek zakonzervovat a ochránit před tříštěním, ke kterému by mohlo vést standardní dědictví. Po svěřenském fondu by měl zakladatel sáhnout i tehdy, je-li jedním z jeho cílů zachování anonymity obmyšlených, tj. příjemců, či důvěrnosti pravidel správy majetku, nebo jako zástava (kolaterál) k zajištění závazků.

Nelze určitě paušalizovat, pro kterou rodinu se více hodí to či ono majetkové uspořádání. Jak nadace, tak nadační i svěřenský fond mají každý svá specifika, výhody a nevýhody, které je třeba pečlivě uvážit. „Každá rodina by si měla pod profesionálním vedením svého poradce zvolit takové řešení, které bude optimální pro její specifické potřeby," vysvětluje Jiří Šmatlák.

CO NASTANE V PŘÍPADĚ INSOLVENCE?

Jedna ze zásadních výhod svěřenského fondu spočívá v tom, že není právnickou osobou s vlastní právní subjektivitou. V důsledku toho však svěřenský fond stále vyvolává řadu otázek v souvislosti s insolvencí či výkonem rozhodnutí.

V praxi se ukazuje, že majetek svěřenského fondu je skutečně „majetkem bez vlastníka" a nelze ho zcela jednoduše postihnout k uspokojení dluhů správce, obmyšlených, ani zakladatele. Svěřenský fond se tak může stát za určitých okolností jakýmsi trezorem pro nedotknutelné jádro rodinného majetku.

LOKÁLNÍ DAŇOVÉ ASPEKTY

Vklady cenných papírů či podílů jsou jedním z nejčastěji vkládaných aktiv, přesto český daňový zákon ne-

REÁLNÝ PŘÍKLAD PŘEDÁNÍ MAJETKU

Rodič se rozhodne na dítě převést svůj byt. Pro účely převedení se rozhodne využít svěřenský fond, do něhož vyčlení svůj byt v hodnotě 5 milionů Kč. Byt ve svěřenském fondu bude po dobu tří let, přičemž po tuto dobu nebude pronajímán. V době vydání bude mít byt tržní hodnotu 8 milionů Kč a nabývací cena bytu u dítěte bude ve stejné výši. Změna hodnoty majetku ve výši 3 miliony Kč se u dítěte nedodaní.

Nabývací cena je však podstatná za situace, kdy se dítě rozhodne tento byt prodat. V případě prodeje by se za daňový výdaj u dítěte považovala nabývací cena ve výši 8 milionů Kč (pokud není prodej osvobozen).

Zenon Folwarczny,
partner společnosti BDO

řeší daňovou nabývací cenu (DNC) ve Fondu při vkladu jiného než hmotného majetku do Fondu, a to ze soukromého majetku fyzické osoby.

Přitom je velice důležité znát výši DNC cenných papírů nebo podílů, které Fond drží, protože při výplatě ze základního kapitálu nebo ostatních kapitálových fondů z těchto společností se u Fondu snižuje daňová nabývací cena proti přijímané platbě. Jakákoliv platba, která převyšuje DNC, je daněna standardní sazbou daně ve výši 19 %, pokud nejde o majetek vložený do nadační jistiny dobročinné nadace.

Debaty týkající se nejen DNC u vložených cenných papírů a podílů, ale i u pohledávek a dalšího majetku, se vedou už řadu let. Generální finanční ředitelství si je absence definice v zákoně vědomo a konstatovalo, že do nezbytné novelizace zákona je třeba být obezřetný při určení výše daňové nabývací ceny u přijímajícího subjektu.

Při nejbližší příležitosti by měl být daňový zákon vhodným způsobem novelizován tak, aby u přijímacího subjektu byla DNC převzata od vkladatele. „Zatím by měly Fondy revidovat výši daňové nabývací ceny u podílů a cenných papírů nabytých vkladem, aby při výplatě jiných složek vlastního kapitálu nedošlo k neoprávněnému nezdanění těchto výplat," upozorňuje Zenon Folwarczny, vedoucí partner daňového oddělení BDO.

JAK OŠETŘIT NÁRŮST HODNOTY MAJETKU

Další otázky se mohou týkat (ne) zdanění změny hodnoty majetku drženého Fondem, o které se neúčtovalo, a majetek byl vydán obmyšlené fyzické osobě.

„Může se jednat o situaci, kdy se rodič rozhodne převést majetek na dítě a uvažuje o způsobu, jak převod uskutečnit," uvádí příklad Zenon Folwarczny. U přímého darování je situace jednoduchá – okamžik pozbytí a nabytí je stejný. U Fondu tomu tak však není. Majetek od doby vložení do Fondu totiž může změnit do okamžiku vydání do soukromého vlastnictví dítěti svou tržní hodnotu, která se neúčtuje do zisku nebo ztráty Fondu (např. vyčleněné nemovitosti). „V takovém případě vznikaly dotazy ohledně dodanění změny tržní hodnoty nabyvatele, v tomto případě tedy dítěte," popisuje zkušenosti z praxe Zenon Folwarczny.

Generální finanční ředitelství během odborných diskuzí potvrdilo, že pokud se změna hodnoty majetku v době držby Fondem nezdaňuje, nedodaní se změna hodnoty majetku ani u dítěte. „Nabývací cenou hodnoty majetku pro dítě je tak tržní hodnota majetku ke dni vydání, což je hodnota daňově uznatelného výdaje při následném prodeji majetku, pokud není prodej osvobozen," upřesňuje Zenon Folwarczny. ▪

J&T Family Office

J&T Family Office se primárně zaměřuje na multigenerační správu majetku, jeho zachování a distribuci, zohledňuje vztahy mezi rodinnými příslušníky a proniká až do úplných drobností každodenního fungování rodiny. Zahrnuje jak investice, ochranu majetku a jeho strukturování či lifestyle management, tak třeba facility a property management.

Goodwood: nejzajímavější motoristický festival planety

Asi na světě není žádný vášnivý automobilový fanoušek, který by neznal věhlasný Goodwood Festival of Speed, jenž se letos koná od 24. do 27. června. Panství West Sussex se každoročně promění v meku legend motorsportu, celebrit a současných top pilotů závodních aut. J&T Concierge vás zve na vzrušující autosalon, který stojí za to vidět.

Největší světová oslava motoristického sportu a automobilové kultury se koná od roku 1993, kdy ho na svém panství založil vévoda Charles Gordon-Lennox, známý milovník automobilů a také současný prezident British Racing Drivers' Club. Festival rychlosti je výjimečný také svojí lokací. Akce je situována v krásném parku okolo Goodwood House, kde si návštěvníci připadají jako na obrovské letní zahradní party. Na žádném jiném místě na světě se nemůžete dostat blíže k závodním strojům a pilotům jako tady. Každý rok se zde sejde přes 150 tisíc diváků. Vstupenky se okamžitě vyprodají.

„Na vyprodané akce máme pravidelně poptávky. Není vždy úplně jednoduché se ke vstupenkám dostat, ale jsme v tom úspěšní. Často hrajeme závod s časem a je to adrenalin. O to víc si užíváme vítězný pocit, když se podaří získat přesně to, co si klient přeje. Jsou v tom emoce a o nich je celá naše služba," popisuje Pavlína Salaba, ředitelka J&T Concierge, jak pro své klienty získává vstupenky právě na takovéto akce.

Festival je vhodný pro všechny věkové kategorie. Jeho návštěva utkví v paměti každému do konce života, i když by nastalo typické anglické počasí. I s ním si totiž organizátoři umí poradit na výbornou. ▪

J&T CONCIERGE

J&T Concierge zajistí pro své klienty v rámci Goodwood Festival of Speed ubytování v autentickém aristokratickém stylu, vstupenky do VIP stanů včetně přístupu do privátních zahrad Library Lawn, let vrtulníkem z hotelu přímo na festival a mnoho dalších doprovodných aktivit.

TIP
PAVLÍNY SALABA

Pokud by to někomu nestačilo, umíme se postarat i o doprovodný program mimo festival. Na své si tak přijdou golfisti nebo gurmáni. Třešničkou na dortu může být i adrenalinový zážitek na nedalekém okruhu Brands Hatch, kde si lze vyzkoušet Caterham 270S. Tento vůz, který nabízí podobné zrychlení jako Porche 911, je lehký, výkonný a neuvěřitelně zábavný.

10 věcí,
které musíte vidět

ZÁVOD DO VRCHU
Srdce celého festivalu, kde se setkávají auta ze všech stájí na stejné trati, která má necelé 2 kilometry a celkem 9 zatáček.

ELEKTRICKÁ TŘÍDA
Návštěvníci mohou prozkoumat a porovnat různé značky a modely, dozvědět se více o výhodách spojených s přechodem k elektrické mobilitě a vydat se na takovou cestu do budoucnosti.

CENTRÁLNÍ EXPOZICE
Monumentální expozice uprostřed dějiště patří dlouhodobě mezi symboly celého festivalu. Překvapením je, jaký unikát nás čeká v roce 2022.

PADDOCK NOVINKY
Do paddocku se vydají vždy jako první ti, kteří se nemohou dočkat odhalení novinek z automobilového světa.

MICHELIN PADDOCK
Největší koncentrace supersportovních vozů, které posouvají hranice technologie. Tady si budete připadat jako na jiné planetě.

LABORATOŘ BUDOUCNOSTI
Centrum průkopnických úspěchů, které poskytuje pohlcující technologický zážitek a interaktivní aktivity, nabízí pohled na to, co přijde v budoucnosti automobilového průmyslu.

HLAVNÍ PADDOCK
Hlavní paddock je domovem F1 Pitlane, kde se můžete podívat na vozy přivezené současnými týmy F1. Potom, co byl uveden na Neflixu seriál Touha po vítězství, tu lze očekávat pěkný přetlak. Potkáte se totiž s hvězdami a hrdiny F1 tváří v tvář. Někteří šťastlivci si domů odvezou i selfie a autogram.

AUTA A ŘIDIČI
Každý rok organizátoři zveřejňují seznam jmen a unikátních strojů, které byste si neměli nechat ujít. Na seznamu jsou zvučná jména, jež říkají něco i těm, kteří jsou v této oblasti zcela nepolíbení.

LESNÍ RALLYE
Oheň plivající rallye speciály posledních čtyř dekád rozvíří prach na šotolinových cestách v přilehlém lesíku.

CARTIER STYL A LUXUS
Že festival není jen o závodu, lze usoudit z výše uvedeného. Je to přehlídka a výstava všeho, co k auto-moto patří. Na perfektně střiženém anglickém trávníku můžete obdivovat smetánku vzácného a zajímavého designu.

I rodiče potřebují zažít úspěch

Ne všechny rodiny dokážou zvládnout problémy vlastními silami. Pak jim hrozí ztráta bydlení, mají dluhy či exekuce nebo neumí zajistit každodenní chod rodiny tak, aby nebylo ohroženo dítě. „Pokud začneme s rodinou pracovat včas, problémy se nehromadí, rodina má šanci zažít úspěch a zvýší se šance, že dítě zůstane v rodině," říká David Svoboda, ředitel společnosti Amalthea.

David Svoboda

Vzděláním sociální pracovník, terapeut a supervizor. Od roku 1996 pracuje v oblasti náhradní rodinné péče a podpory rodin a dětí, které se ocitly v náročné životní situaci. Je spoluzakladatel a ředitel neziskové organizace Amalthea, z. s., která poskytuje služby dětem a jejich rodinám v Pardubickém kraji již od roku 2003. Je předsedou výboru Asociace Dítě a Rodina. Spolu s manželkou mají tři vlastní děti a do pěstounské péče přijali dva chlapce. Ti jsou nyní už dospělí. Za důležité považuje, aby každé dítě mohlo vyrůstat v rodině a mohlo zažít bezpečný a dlouhodobý vztah.

Před téměř dvaceti lety jste spoluzakládal organizaci Amalthea. Co bylo prvotním impulzem a cílem?
Pracoval jsem několik let v Domě na půli cesty s mladými lidmi, kteří odcházeli z dětských domovů. Poskytovali jsme jim ubytování a doprovázeli je k samostatnému životu. Pamatuji si, jak jsem se ptal jedné mladé dívky, která vyrůstala v dětském domově, kdo je její nejbližší člověk. Odpověděla, že paní vychovatelka, kterou už čtyři roky neviděla, jelikož odešla na mateřskou dovolenou. V tomto období vznikla myšlenka podpořit náhradní rodinnou péči, aby děti mohly zažívat blízký a dlouhodobý vztah, který je pro další život zcela zásadní. Po nějaké době jsme si uvědomili, že hodně dětí by nemuselo vyrůstat ani v náhradní rodinné péči, pokud by se včas podpořila jejich vlastní rodina. Začali jsme tedy poskytovat i služby zaměřené na podporu ohrožených rodin.

V Pardubickém kraji dnes nabízíte širokou škálu služeb od doprovázení pěstounských rodin přes vzdělávání až po sociálně aktivizační služby. A to mě právě zajímá, co si pod termínem sociálně aktivizační služby má laik představit?
Tento typ služeb pomáhá rodičům, kterým se nedaří zvládnout problémy vlastními silami. Těmto rodinám často hrozí ztráta bydlení, mají dluhy či exekuce. Rodič dítěte se někdy potýká se závislostí či duševním onemocněním, mívá problémy udržet si práci či zvládnout každodenní chod rodiny tak, aby nebylo ohroženo dítě. Sociální pracovník služby dochází přímo do rodiny i několikrát týdně a hledá s rodinou možnosti zlepšení její situace. Zároveň mapuje rizika, která dítěti hrozí, a snaží se na ně rodinu upozornit a pomoci s jejich eliminací. Využití služeb je dobrovolné a státem hrazené, nicméně obvyklá je spolupráce pracovníků služby s OSPOD (*pozn. red.: orgán sociálně-právní ochrany dítěte*).

Co konkrétně může vaše organizace v rámci této služby klientům nabídnout?
Dokážeme pomoci s dluhy, hledat společně s rodinou bydlení, komunikovat se školkou a školou dítěte, zajistit dítěti potřebná vyšetření či spolupráci s dalšími odborníky, zprostředkováváme i doučování pro dítě. U rodičů podporujeme rodičovské kompetence, aby uměli dítěti dávat bezpečné hranice, aby si s dítětem rodič hrál, naučil se rozpoznat, kdy se dítěti nedaří a co potřebuje. S traumatickými zážitky a krizovými či jinak složitými situacemi v rodině pomáhá dětem i rodičům psycholog či psychoterapeut. Provozujeme také Centrum pro předškoláky, které připravuje děti na vstup do běžné školy či školky. Kromě sociálního a dluhového poradenství nabízíme také mediace. Ty pomáhají řešit vyhrocené situace mezi rodiči a najít dohodu, která prospěje hlavně dítěti. Důležité místo v našich službách mají také rodinné a interaktivní případové konference – obě tyto metody nám pomáhají vtáhnout do řešení situace dítě a rodinu. Chceme tak i předcházet vzniku závislosti na službě.

S čím se na vás rodiny nejčastěji obracejí?
Většina našich klientů se k nám dostává přes OSPOD. Sociální pracovník doporučí rodině využití naší služby a my pak společně domlouváme, co konkrétně rodina potřebuje. Typické problémy jsou tyto: finanční situace rodiny, hrozící ztráta bydlení, narušený vztah s dítětem nebo mezi rodiči, přítomnost agresivity v rodině, závislosti rodičů, záškoláctví dítěte či jiné problémy v chování dítěte, obtížná orientace v praktických věcech jako vyřízení dávek či hledání práce atd.

Jací jsou vaši klienti?
Mnoho našich klientů zažilo dětství v ústavní péči nebo v rodinách, které nefungovaly ideálně, nemají zážitek pozitivních rodičovských vzorů. Sami se svými dětmi se pak ocitají ve zmatku, jak problémy zvládnout, jsou ve vysoké zátěži a častěji pak selhávají. Stydí se říct si o pomoc a často se jim dostane služba příliš pozdě, respektive vyžaduje to mnohem větší úsilí problémy řešit. Mezi našimi klienty jsou samoživitelé i úplné rodiny, romské i neromské, společným jmenovatelem je sociální tíže, která má dopad na dítě.

Často se lidé v nouzi potýkají s více problémy najednou. Jak rozplést takové klubíčko potíží? Kde začít?
Často je jeden z problémů skutečně palčivý a je třeba jednat okamžitě. Nicméně velmi rychle se snažíme zmapovat celou situaci dítěte a rodiny, aby nám tzv. něco neuteklo. Teprve komplexní obraz situace dítěte, jeho potřeb a kompetencí jeho rodičů nám dává odpověď na otázku, kudy a jak službu povedeme. Nechceme dělat nahodilé kroky právě proto, že často jedno souvisí s druhým. Samozřejmě že má-li dítě opakovaně hlad, není v tu chvíli prioritou zajistit mu

Organizace Amalthea provozuje také Centrum pro předškoláky, které připravuje děti na vstup do běžné školy či školky

volnočasový kroužek, ale dát mu najíst a naučit rodinu lépe hospodařit s financemi, aby se dítě do této situace opakovaně nedostávalo. V tomto případě je možnou cestou podpory i pomoc se zajištěním školních obědů atd.

Zaujalo mě v názvu slovo aktivizační – znamená to, že klient musí být aktivním účastníkem, není jen pasivním příjemcem?
Práce s motivací je jednou z důležitých dovedností našich pracovníků. Někteří klienti bývají už apatičtí z dlouhodobých problémů a jejich obtížného řešení, problémy se na ně valí ze všech stran. Podaří-li se nám je aktivizovat v konkrétní věci, ve které zažijí úspěch, otevírá to cestu k řešení dalších problémů. Našim cílem je, aby nás klienti nepotřebovali a zvládali problémy vlastními silami nebo s podporou příbuzných a blízkých.

K účinné pomoci patří nepochybně důvěra a u nás se obecně lidé sociálních pracovníků obávají. Jak se vám daří získat si důvěru a jak dlouho to trvá?
Navázání důvěry je klíč. Snažíme se vytvořit atmosféru bezpečí od prvního setkání či telefonátu. Pomáhají k tomu jasné a srozumitelné informace, co služba může a nemůže, jak je či není propojena s OSPOD, jak funguje mlčenlivost ve věcech, které rodina sdělí. To, že nás rodiny pustí do svých domácností, proces navázání důvěry zrychluje – snažíme se v domácnosti pohybovat jako hosté, respekt a tolerance k jinakosti je samozřejmostí. Někdy se podaří důvěru navázat během dvou tří setkání, jindy to trvá i půl roku a i po takové době rodina nemusí chtít sdílet vše. Je to velmi individuální.

Dokážete uspokojit všechny ty, kteří se na vás obrátí, a dokážete jim zajistit takovou pomoc, jak byste si představovali?
Jak už jsem zmiňoval, většinou se k nám rodiny dostávají přes OSPOD, takže hodně záleží na tom, jak potřebnost služby pro rodinu právě OSPOD vyhodnotí. Snažíme se nabízet naši službu včas, kdy potíže rodiny teprve vznikají a kdy je dítě ještě malé. Tehdy služba může velmi efektivně pomoci. U rodin, kde jsou potíže mnoho let a žádná ze služeb se k nim nedostala, je změna obtížná. Limitem bývá kapacita rodičů, pokud si sami nesou velký balík potíží ze svého dětství a dospívání. V těchto situacích musíme hledat zdroje podpory a bezpečí pro dítě i mimo rodinu – v okruhu příbuzných a známých, přímo ve škole, v rámci volnočasových aktivit. Část rodičovských kompetencí je suplována i terapeutickou podporou samotného dítěte. Je tedy důležité vyhodnotit limity rodičů a nechtít po nich donekonečna něco, čeho nejsou a vlastně ani nemohou být schopni. To pak totiž roztáčí spirálu frustrace u rodičů i pracovníků. Neznamená to však rezignaci na to, že potřeby dítěte tedy nebudou naplněny. Naopak jde o to, že budou chybějící rodičovské síly pro naplnění potřeb dítěte doplněny „zvenku".

Rádi bychom do budoucna navázali užší spolupráci se školami, kde se potíže dítěte často odkryjí nejdříve, a bylo by možné začít s rodinou a dítětem pracovat včas a za situace, kdy rodina ještě není pod tlakem OSPOD.

Předpokládám, že jste zaznamenali nárůst rodin, které by potřebovaly vaši pomoc, v souvislosti s pandemií covidu-19. Jak velký ten nárůst je?
Nárůst přichází, ale hlavní vlnu teprve čekáme. Zvýšil se počet dětí, které trpí úzkostmi, sebepoškozováním, sociální izolací, a objevují se u nich častěji sebevražednými pokusy.

Zareagoval na to nějak stát ve smyslu navýšení finanční podpory pro organizace, jako jste vy?
Bohužel ne.

Právě o problému podfinancování služeb pro rodiny se mluví již dlouho. V čem je ten největší problém? Z jakých zdrojů získáváte peníze na činnost?
Část dotací je z Ministerstva práce a sociálních věcí, přibližně 65 procent. Další část jde z rozpočtu kraje a měst. Abychom o tyto peníze mohli žádat, jsme registrováni v tzv. síti služeb našeho kraje, kde je uvedena i kapacita služby. To by nám mělo dávat určitou jistotu na zajištění služby a možnosti plánování. Bohužel realita je taková, že letos jsme dostali o 2 miliony korun méně. Službu tedy nemůžeme poskytovat v plné výši kapacity dle pověření, ale musíme ji přizpůsobit finančním možnostem. Finance se žádají v listopadu předchozího roku, výsledky dotací jsou většinou zveřejněny až v březnu následujícího roku. S dotacemi je spojena velká administrativa a velmi různé dotační podmínky.

Dokážete v současné době fungovat bez podpory nadací a soukromých dárců?
Bez podpory nadací a dárců bychom nikdy nemohli dělat práci tak, jak ji děláme. Museli bychom hodně našich služeb omezit či zcela zrušit. Zvláště navazující služby, které spolu se sociálně aktivizační službou pro rodiny s dětmi vytváří komplex služeb přímo šitých na míru každé rodině. ▪

Amalthea

Nadace J&T podporuje organizaci Amalthea více než 10 let. Dlouhodobá spolupráce je zaměřena na aktivity v oblasti podpory ohrožených rodin v jejich přirozeném prostředí a zároveň v oblasti podpory pěstounských rodin a dětí, které v nich vyrůstají.
V poslední době nadace přispěla také na dočasné rozšíření komunitního centra Amalthey, které nabízí služby matkám s dětmi, a to i z Ukrajiny.

Elitní volejbalový turnaj se vrací pod vysoké pece

J&T Banka Ostrava Beach Pro, s novým názvem a v novém formátu, se v Dolních Vítkovicích uskuteční od 25. do 29. května za účasti největších hvězd plážového volejbalu. J&T Banka zůstává generálním partnerem akce.

Světová volejbalová federace v letošním roce přišla s novým atraktivním formátem světové série Volleyball World Beach Pro Tour. Ta je tvořena turnaji v kategoriích Elite 16, Challenge a Future. J&T Banka Ostrava Beach Pro byla v předchozích třech ročnících opakovaně řazena mezinárodní federací FIVB mezi tři nejlepší beachvolejbalové akce roku a díky tomu je pro letošek povýšena do top kategorie. Dolní Vítkovice tak budou hostit druhý turnaj úrovně Elite 16, která odstartovala na konci března v Mexiku a skončí 27. listopadu v australském Sydney.

Dlouho však nebylo jasno, zda se akce odehraje. „Situace byla komplikovaná kvůli provizornímu státnímu rozpočtu, snížení celkového rozpočtu Národní sportovní agentury a také faktu, že se veškeré náklady zvyšují skokovým tempem. Musím poděkovat všem, kteří se přípravě turnaje věnovali, že vytrvali a můžeme se těšit na špičkový plážový volejbal," řekl předseda Českého volejbalového svazu Marek Pakosta.

Turnaj série Beach Pro Tour bude zahájen ve středu 25. května kvalifikačními utkáními 16 týmů v kategoriích žen a mužů. Pouze nejlepší čtyři páry se kvalifikují do hlavní soutěže, kde doplní 11 nasazených dvojic určených světovým žebříčkem a držitele divoké karty. Ve čtvrteční a páteční skupinové části se tak mezi muži a ženami představí 16 nejlepších párů. Ostravští fanoušci byli vždy svědky finále s českou účastí, když v roce 2018 braly Markéta Naush Sluková s Barborou Hermannovou zlato, na které sahali v roce 2019 i 2021 Ondřej Perušič s Davidem Schweinerem. Čeští muži jsou držiteli dvou stříbrných medailí. Zda na vysněné zlato dosáhnou letos, uvidí diváci v Ostravě v neděli 29. května.

„Díky akcím, jako je J&T Banka Ostrava Beach Pro, stoupá prestiž našeho regionu. Moravskoslezský kraj je hrdý na to, že hostí špičkové sportovní události. Proto jsme velmi rádi, že se turnaj v úžasném prostoru Dolních Vítkovic opět koná, navíc povýšen do nejvyšší světové úrovně. Vnímám to již jako tradiční událost, která má své jisté místo v kalendáři sportovních fanoušků. A ti také uvidí všechny zápasy z moravskoslezské metropole, protože se letos bude vysílat do celého světa nejen hlavní turnaj, ale i kvalifikace," řekl náměstek hejtmana Moravskoslezského kraje pro školství a sport Stanislav Folwarczny. ▪

NECHCEME PENÍZE.

Darujte svou pozornost a sdílejte naše příspěvky na sítích.

Jděte na

8000DUVODU.CZ

a přidejte se k našim podporovatelům. Téměř 8000 dětí je v současné době v ústavní péči a nemělo by. Pomozte nám to změnit. Každé dítě má právo vyrůstat v rodině.

Jiří Příhoda obrátil Galerii Rudolfinum naruby

Obří věž od podlahy ke stropu s točitým schodištěm, ještě větší koráb, jehož podpalubí je vlastně půda činžovního domu, písečná bouře a mořská vlna… Do podobných prostor se dostanou návštěvníci výstavy VOID, kterou v Galerii Rudolfinum připravila jedna z výrazných osobností tuzemské umělecké scény a držitel Ceny Jindřicha Chalupeckého z roku 1997 Jiří Příhoda. J&T Banka je partnerem této mimořádné expozice.

Obří věž s točitým schodištěm nabízí netradiční pohled i zážitek, návštěvníci totiž mohou na věž vystoupat

Jednotlivé exponáty jsou však pouze součástí vyššího Příhodova plánu, který v jedno umělecké dílo přetváří celý prostor galerie a její návštěvu v umělecký zážitek vlastního druhu. „Je to koncept muzeum jako kulisa. Záměrně všude necháváme lešení, konstrukce, přiznáváme, jak jsou díla konstruovaná. Jako bychom procházeli v rubu výstavy. Ostatně u jednotlivých děl nejsou žádné popisky, názvy ani vysvětlení, to je až v tomto prostoru vně, kde si mohou sednout a pročíst si brožurku k výstavě," vysvětluje Jiří Příhoda. Návštěvník si tak může všímat i toho, kde jsou lavice k sezení, které nabízejí velice specifický pohled na exponáty, a mohou se opět zamyslet nad prostorem, v němž se ocitli.

„Tematizace budovy Rudolfina formou prezentace Příhodova díla znamená především zdůraznění kvalit jeho formálních, prostorových a objemových řešení, která do budovy vnesl," doplňuje šéf Galerie Rudolfinum Petr Nedoma.

NA POMEZÍ ARCHITEKTURY A SOCHY

Jiří Příhoda studoval na počátku devadesátých let u Stanislava Kolíbala, a ačkoli ten podle Příhodových slov s geometrií a architekturou pracuje zcela jinak, právě přemýšlení nad těmito dvěma fenomény je pro Příhodu velmi typické.

„Dílo Jiřího Příhody se nachází někde na pomezí sochařství, objektu, site specific instalací a architektury. V rámci svých objektů zkoumá, jak na nás působí různé formy prostoru, stísněnost hmoty či naopak otevřenost prázdnoty. Jeho díla jsou většinou až jakési abstraktní prostorové studie, zvláštní imaginární, ale velmi inspirativní objekty. Někdy je lze krátkodobě obývat, jako v případě Cacti Cabin, mikroobydlí, která se nacházejí uprostřed arizonské pouště, jindy přímo Jiřímu Příhodovi slouží k vystavování svých uměleckých kolegů, jako v případě objektu Archa nacházejícím se v obci Lubná," popisuje Příhodův umělecký přístup Anna Pulkertová z Art Servisu J&T Banky.

Tomu ostatně odpovídají i nová díla, která pro aktuální expozici Příhoda dokončil. A slovo „dokončil" je velmi důležité. Jeho projekty jsou totiž finančně i časově extrémně náročné. A tak například obří dílo Qc (Quantumcraft) vznikalo mezi lety 2013 až 2022. Rozměry šířka 488 cm, výška 488 cm a délka 1586 cm však dávají pocítit skutečnou hmatatelnost prostoru, která je i přiznanou antitezí současných tendencí přesouvat se do virtuálních světů.

VYŠŠÍ ÚROVEŇ SBĚRATELSTVÍ

Ačkoli je Příhoda velmi uznávaný, jeho díla jsou natolik komplexní a velká, že u běžných sběratelů současného umění narážejí. „Naprostou většinu tvorby Jiřího Příhody nelze označit za klasický sběratelský artikl. Monumentální projekty a architektonické instalace plní v tomto smyslu funkci takzvaných institucionálních kousků, tedy děl, která se vyjímají téměř výhradně v galeriích, muzeích umění a dalších kulturních institucích. To ale nutně neznamená, že jediným možným kupcem je stát nebo jiné územní celky. V zahraničí je dnes již běžné, že za řadou významných institucí stojí soukromý mecenáš nebo sběratel a i u nás jen v posledních několika letech vznikly hned tři takové instituce. Stejně tak se kupcem může stát například osvícená firma, která disponuje velkými reprezentativními prostory," uvádí Valérie Dvořáková z Art Servisu J&T Banky.

A potvrzuje to i Příhoda. Podle něj je již načase, aby tuzemští soukromí sběratelé a investoři pokročili do nové úrovně sběratelství, která je na Západě obvyklá. „Přece nelze donekonečna nakupovat obrazy nad gauč, to by se umění nikam neposouvalo, zamrzlo by. Ve vyspělejších zemích je již zcela běžné, že soukromí sběratelé kupují obdobná díla a staví pro ně vlastní pavilony, galerie a točí je třeba každé dva roky," uzavírá umělec, který žije v USA.

ZAŽÍT MARS NA VLASTNÍ KŮŽI

Jméno Jiřího Příhody je v kuloárech J&T dobře známé. Součástí soukromé sbírky Magnus Art je mimo jiné i Příhodovo dílo Velká 30. léta, instalace s videoprojekcí záznamu pádu vzducholodě Zeppelinu, a není to tak dávno, co se dílo představilo na vůbec první výstavě v galerii Magnus Art.

Ani pro další ukázku netřeba chodit daleko. Jiří Příhoda totiž vyhrál sou-

Galerie Rudolfinum

Jiří Příhoda: VOID

28. 4. — 28. 8. 2022

Kurátor: Petr Nedoma

Do podpalubí návštěvníky zve pomyslná Archa

též o dílo ve veřejném prostoru v administrativním komplexu Rustonka, kterou před několika lety pořádala společnost J&T Real Estate. Dnes tak toto nové náměstí v blízkosti nového sídla J&T Banky vyniká instalací s názvem Vista Mars, otáčejícím se objektem s videoprojekcí skutečné krajiny planety Mars.

„Snad i proto to pro nás nebylo těžké rozhodování, když Galerie Rudolfinum začala chystat výstavu VOID, a s radostí jsme ji podpořili. Jiřího Příhodu považujeme za jednoho z nejzásadnějších autorů naší doby a jsme přesvědčeni, že česká veřejnost si takovou výstavu zaslouží," uzavírá Valérie Dvořáková. ▪

Petr Nikl: Některé obrazy neprodám nikdy

V ateliéru Petra Nikla v Nerudově ulici najdete spoustu jeho vlastních obrazů. A také třeba legendární nafukovací zvířata od jeho maminky Libuše. Pozornost návštěvníka upoutá portrét Petra s manželkou Pavlou.

„Mnozí návštěvníci si myslí, že jsem obraz maloval já, ale takový narcista nejsem, vyportrétovala nás před dvaceti lety Ivana Lomová," začíná vyprávět jeden z nejuznávanějších českých umělců, který se svou osobní minulostí v dílech často pracuje. Ostatně jeho obraz Svačinka inspirovaný vlastním dětstvím je nyní součástí expozice Radost, vášeň, posedlost!, která je k vidění v galerii Magnus Art v sídle J&T Banky a jež představuje část unikátní sbírky Michala Richtra.

Když jsem hledal, o čem všem jste v posledních měsících mluvil, zaujal mě jeden novinový rozhovor z počátku pandemie. Začínal neskutečně banální otázkou: „Jak jako umělec prožíváte tuto náročnou dobu?" Tehdy to byla otázka na pandemii, ale nyní je doba náročná úplně jinak, jsou jiné kulisy, emoce. Jak ji tedy prožíváte?
To máte jako s bolestí. Když prožíváte novou silnější bolest, překřičí tu původní. Na tu úplně zapomenete. A možná i reálně odezní. Postihlo nás zvláštní srovnání dvou za sebou jdoucích depresí. U pandemie nevidíte nepřítele, bojujete s vlastním svědomím, abyste někoho řetězově nenakazil. Zatímco válka má svého konkrétního nepřítele a řetězí násilí. Je to jiný typ frustrace, strachu a bezmoci. Covid se snad opravdu už vstřebá, ale co s nenávistí? Máme svou zkušenost už přes půl století a ta širá země na východě, jejíž řeč jsme se povinně učili, se chová pořád stejně.

Petr Nikl

Jeden z nejuznávanějších a sběratelů nejvyhledávanějších českých umělců. Vedle volné výtvarné tvorby se věnuje také hudbě, divadlu, fotografii, knižní ilustraci i vlastním knihám. Pro jeho obrazy je typická decentní barevnost, práce s vlastní osobní i rodinnou historií (Nikl pochází z umělecké rodiny). V roce 1995 mu byla udělena Cena Jindřicha Chalupeckého. Jeho dílo je součástí sbírky Magnus Art a bylo vystaveno ve stejnojmenné galerii. Na kontě má více než desítku autorských knih, za Záhádky získal v roce 2008 ocenění Magnesia Litera v kategoriích kniha roku a kniha pro děti a mládež.

Může vás jako umělce taková situace inspirovat? Vyhrocené emoce, vyhrocené události, přelom dějin…
Ne. Tak to nesmí být, to je zrádná věc. Dehumanizační procesy války nemohou inspirovat. Můžeme jen demonstrovat názor a to není tvůrčí činnost. Příklon futuristů k první světové válce, jejich fascinaci bojem, jsem nikdy nechápal. Já ke své práci přistupuju přes osobní prožívání, nevyhýbám se traumatům a věcem, které mě trápí, ale musím to dělat přes sebe. Nedovolil bych si jakýmkoli způsobem komentovat nic, co neprožívám osobně. Tedy samozřejmě až na to, že hluboce nesouhlasím s tím, co se děje. S tím, jak se Rusko chová. Z dnešního pohledu je nepochopitelné, že proběhla perestrojka za Gorbačova. Protože se opět ukazuje, že Rusko je konstantně autoritářské. Neměnné. Mluvil jsem o tom s René Rohanem a shodli jsme se s názorem Václava Havla, že v té světlé chvilce za Gorbačova se mělo Rusku ekonomicky pomoci. Zkusit tam zavést demokracii. I když to zní naivně, tehdy byly podmínky nejpřijatelnější. V současnosti je komunikace zabetonovaná, kdo ví do kdy.

Často v posledních týdnech slýcháme, že Západ podcenil hrozbu jménem Putin a to, co s ruským národem dělá. Přitom právě umění na to upozorňovalo často. Můžeme jmenovat umělecké skupiny jako Pussy Riot nebo Vojna.
Je to komplikované. Mám například konkrétní zkušenost, která je stará šest let. Skupina českých umělců Ztohoven se samozřejmě zná a stýká s podobně radikálními aktivisty po celém světě a zná se i se skupinou Vojna. Zajímaly by mě postoje těchto ruských performerů dnes! Tehdy do Česka přijel Oleg Vorotnikov se svou rodinou a potřeboval se někde ukrýt, bez víz a hledán Interpolem. Já měl tehdy shodou okolností prázdný byt v Holešovicích, tak jsem je tam ubytoval. Moje setkání s Vorotnikovem bylo poznáním, jak se chová a reaguje člověk, anarchista s absolutním levicově extrémním cítěním, nemající zábrany před ničím. Neřešil žádnou odpovědnost, vtahoval do permanentního rebelství i své tři malé děti. Jeho syn, který žádnou školu zatím nepoznal, stále nosil školní brašnu na zádech. Říkal jsem si, že asi slouží na přenášení různých úlovků v supermarketech. Se svou vzrostlou postavou šířil zvláštní směs velikášské samolibosti a černého humoru. Pak jsem si přečetl v novinách, že ho zatkli, když kradl v samoobsluze, čímž veškeré utajování přestalo mít smysl.

Ten případ si pamatuju…
Sesypali se na něj novináři, načež Vorotnikov v rozhovorech zkritizoval všechny, kdo mu doposud pomáhali. Celé to podle něj poameričtěné a zkapitalizované Česko. Že tu nikdo nemůže pochopit, co je pravá trpící duše bojujícího umělce. Ale za co a proti komu bojující? Vyjádřil se, že proti oligarchům, zatímco proti Putinovi a jeho politice vlastně nic nemá. Ještě mu pochválil anektování Krymu… Takže jsme byli všichni za užitečné idioty, ale já jsem za tu zkušenost rád.

Jak vnímáte umění Vojny či Pussy Riot z uměleckého pohledu?
Například Vojna proslula tím, že mohla kurátorovat jeden ročník bienále v Berlíně. Její diverzní a v podstatě brutální akce imponovaly i Banksymu. Autoritářské prostředí, plné propagandy a násilí plodí i stejně autoritářsko-násilnou reakci umělců, jako by nic jiného ani nezbývalo… To je smutné, potřebovat k sebevyjádření nepřítele. Nemyslím, že by podstatným prostředkem k vyjádření byla jakákoli demonstrace. Oleg Vorotnikov na mě působil jako Bivoj z jiného světa, nikdy jsem nevěřil hrdinným psychopatům. Rebelství jako obsah je pro mne žalostně málo. U akcí Vojny není ten přesah humoru jako třeba u Ztohoven a jejich Červených trenýrek. Ostatně i to Vorotnikov kritizoval, že v Čechách jsou všichni jen takoví vtipálci, kteří nikdy nepůjdou do přímého střetu. Nechci věřit, že většina Rusů prahne po autoritářském režimu, ale velká část je totálně zblblá z izolace, v níž žijí. To se ukazuje i v dnešní válce, když mnozí ruští vojáci netuší, kam to přišli a za co nasazují život.

Sice se vždy říká, že ve válce jsou múzy ztichá, na druhou stranu v podobně těžkých momentech se rodí ryzí umělecké výpovědi.
Pod tlakem vždy vznikají silná katarzní sdělení. Jdou až na dřeň. Ale současně se často produkují demonstrativní, angažované, a tím pádem povrchní proklamace. To je snažení, které straní polopravdám, jejich tvůrci nechtějí vidět celek. Výsledkem je propaganda. Ryzí tvořivá činnost obsahuje všechny póly, vede dialog, může být i sebedestruktivní, ale pouze seberouhačská, a z této sebedestrukce vykvete jiná konstrukce. Hledá nové úhly pohledu, zatavené hodnoty neustále relativizuje. Hledá čerstvou esenci. Jednosměrné umění tohle samozřejmě činit nechce a nebude, chce jistotu a jasnou mozkem znásilněnou zprávu.

Přistupme ke konkrétním dílům. Váš obraz Svačinka z roku 1992 se stal základem sbírky Michala Richtra, jejíž část včetně Svačinky se nyní představuje v galerii Magnus Art. Jaký je příběh vašeho setkání s Michalem?
S Michalem jsem se seznámil před půl stoletím, protože jsme oba vyrůstali ve Zlíně. Michal je ale o šest let mladší. Když jsme v dětství na ulici hráli hokej s tenisákem a na kolečkových bruslích, vybavuji si ho jen matně jako malého kloučka, který se občas přidal. Mně bylo 13 a jemu 7. Takže on si mě z té doby pamatuje víc než já jeho. Před dvaceti lety, čili po třiceti letech nevidění, mě pozval do svého studia a přihlásil se, že to je on z té zlínské ulice. Říkal, že má rád obrazy a že jeden by si ode mě koupil. Tehdy ještě žádnou sbírku neměl a Svačinka byla nejspíš úplně první.

Ten obraz je poměrně specifický, je na něm malý chlapec jako na černobílé fotografii.
Jsem na něm já zhruba v šesti letech, to Michal byl ještě asi na houbách, ale nějak mu to připomnělo jeho vlastní dětství. Já jsem tehdy namaloval ještě jeden obraz do dvojice – vida, tady mi narcismus nevadí –, na kterém je moje žena Pavla, a ten nyní visí v galerii DOX na výstavě Nadějné vyhlídky. Původně to mělo zůstat na úrovni romantického gesta, že vyzvětšuji malbou naše dětské fotky a konec. Ale mě začala fascinovat ta propast mezi zašlým časem a přítomností. Převádění slunečního světla do černobílé. Probádávání své osobní paměti. Nakonec z toho vznikla série asi dvaceti obrazů, které jsem vytvořil v letech 1992 a 1993. A téměř na všech jsem já v šesti až sedmi letech. Pak uplynulo dalších třicet let a znovu jsem se letos k těmto šedavým námětům vrátil, asi mě pošťouchla zmíněná výstava Nadějné vyhlídky.

Vy tu vlastně mísíte paměť a fotografie. Přitom paměť je nedokonalá, fotky naopak až moc dokonalé, malba je někde mezi tím. Jak s pamětí pracujete?
Je to hledání určité esence, závanu uplynulého vidění. Jak se dívám do minulosti, střádám si jednotlivé stopy, které mi pomáhají v přítomnosti. Tážu se: Jsem to vůbec já? Odkud jsem přišel a kam mám namířeno? To jsou věčné otázky. Cyklus obrazů jsem pojmenoval Uminulý čas. Tehdy táta fotil flexaretou na černobílé filmy, takže mé vzpomínky jsou filtrovány stříbřitým světlem. Jinými pracemi, zkoumajícími paměť, jsou obrazy, na nichž propojuji kresby mé maminky s mými kresbami. Třeba spojení portrétu mé babičky, který jsem vytvořil v patnácti letech s portrétem téže babičky – maminčiny maminky, kterou ona nakreslila v padesátých letech. Ty staré kresby mě přitahují, jsou pro mě niterným záznamem času. A právě čas je do velké míry mým tématem.

Vy jste úspěšným umělcem, o jehož dílo je mezi sběrateli ohromný zájem. Jaké vztahy s nimi máte? A jsou tyto vztahy důležité?
To je různé, člověk od člověka. Já jako strůjce obrazu bych měl na sběratele nejspíš nemyslet. Riskoval bych, že budu přemýšlet, co se tomu danému sběrateli líbí. Opakovat úspěšný model obrazu, který se prodal, je velkou zradou. Kdybych přistoupil k takovému kalkulu, ztratil bych osobní vyjadřovací svobodu. Snažím se být od galerijního a sběratelského provozu odstřižen. I proto z výtvarného světa přebíhám rád k divadlu nebo k hudbě. Někam, kde jsem tak zvaně nepolíben… Ale samozřejmě jsem rád, když někdo přijde a něco si koupí. Prodej obrazů mě živí. A jsem ještě raději, když přijde sběratel, který má mých obrazů víc, protože pak mám větší přehled nad jednotlivými „chlívky".

Ke svým pracím mám osobní vztah. Vlastně je neprodávám rád. S určitými obrazy se loučím velmi těžko. A některé neprodám nikdy, jiné až po dlouhém přemlouvání.

Jaké tedy máte vztahy se sběrateli?
Nejlepší vztah je ten, který se mění v přátelství. U Michala Richtra to bylo přátelství, rozšířené z jeho strany o sběratelství. Potom není problém zápůjček na různé výstavy. Já totiž nerad prodávám a pouštím své ovce do neznáma. Takže když znám prostředí, kam přijdou, je to lepší pocit. Jindy naopak zmizí třeba někde v zahraničí, ponechám je svému osudu. S každým obrazem strávím určitý čas, stává se zážitkem, tak snad nejsem směšný, když se s mnohými z nich nerad loučím. Když si odveze obraz někdo, koho znám a u něhož vím, že si ho koupil s tím, že rezonuje s jeho vnitřním pocitem, jsem rád. Ale samozřejmě chodí i sběratelé, kteří přicházejí s poradcem, který jim z mého výběru něco doporučí. Nebo s manželkou, to jsou velmi pikantní návštěvy, po nichž jsem citově vyřízen.

Tedy přicházejí kvůli investičnímu potenciálu.
Ano, především. Ale tato cenotvorba je pro mě vždy poněkud absurdní. Nejlepší by bylo, kdybych u prodeje nebyl, ale galerijní prodej zase postrádá ten osobní rozměr, o kterém jsem mluvil.

Tady v ateliéru máte hodně obrazů, ty všechny postupně prodáte?
Znovu říkám, že mám ke svým pracím osobní vztah. Já je vlastně neprodávám rád. S určitými obrazy se loučím velmi těžko. A některé neprodám nikdy, jiné až po dlouhém přemlouvání. Snad neskončím jako Jan Zrzavý, který si své obrazy kupoval zpátky, to je taky asi úchylka… Přece jen z něčeho žít musím. A je pravda, že jsem rád, že ty obrazy fungují i pro ostatní lidi, že jsou ve hře, že si je nesyslím pro sebe. Proto jsem je taky dělal, abych se s něčím podělil. Nejlepší je, když se stanou součástí sbírkové galerie, kde je mohou lidé vidět.

Proč něco nemůžete prodat?
No, protože jsou pro mě hluboce osobní nebo také proto, že je v nich pro mě stále určitá energie, kterou si mohu brát pro další práci. Takové neprodám.

Jaký typ sběratelů Češi jsou? Mnozí umělci připomínají, že Češi kupují hlavně obrazy, malbu, olej. A o jiný typ umění nemají zájem.
Nevím, je pravda, že obrazy a kresby jsou častěji součástí místností, protože zkrátka nezavazí. Jsou dalším oknem ve zdi. Nemělo by to ale znamenat, že nebudu vytvářet objekty a práce do prostoru. Ty také dělám a nesmím přemýšlet nad tím, zda se co někde uplatní více nebo méně.… Uplatní – to je to pro mne problémové slovo, spíš by práce měla plnit funkci jakési roznětky imaginace, otevřeného okna. Když hraju divadlo, loutkové nebo činoherní, kloužu přítomným časem spolu s diváky, něco se neopakovatelně odvíjí. Je to úžasné a nemůžete si to pověsit na zeď, ale zážitek zůstává v podobě obrazů v paměti. Nástěnný obraz je naopak zastavený čas, kumulace energie do jasně ohraničeného formátu. Uvnitř však lze nalézt spousta pohybu, dobré obrazy doslova jiskří. Když se vrátíme ke Svačince a dalším obrazům té série, nemaloval jsem jej jako ilustraci, zajímalo mne symbolické zachycení celého děje, něco se odehrává okolo toho chlapce, něco uvnitř něj, to všechno si můžeme domýšlet. Je to na nás. ▪

J&T Banka, a. s. je partnerem:

Magnus Art
Česká filharmonie
Cena Oskára Čepana
Galerie Rudolfinum
Slovenské centrum dizajnu
CHOREA International Dance Festival

INVESTOVAT NENÍ DÁLE. SPOLUVLASTNIT JE.

DÁLE JE MÍT NA ČEM DLOUHODOBĚ STAVĚT. VÍTEJTE VE SVĚTĚ J&T.

Vždy jsme budovali něco výjimečného.
Co není jen další v řadě. Ale co je dále.
Co tu bude stát i za další čtvrtstoletí.
Z čeho bude čerpat další generace.
To pevné, na čem se dá dále stavět.

ARCH je výsledkem naší dlouhodobé investiční filozofie. Jít bok po boku, ve společnosti lídrů česko-slovenského byznysu, spoluinvestovat do jejich osobních a výjimečných projektů.

Vítejte ve světě spoluvlastnictví s námi, našimi partnery, rodinami, klienty a přáteli.

ARCH je dále.

J&T ARCH INVESTMENTS

www.jtarchinvestments.cz